

Redacțiunea, Administrațiunea și
Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.
Brevete nefracate nu se pri-
esc. Manuscrise nu se re-
trimite!

Biroul de anunțuri:
Brașov, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primose în Viena
(de M. J. Moser, Haasenstein & Vogler
(de M. J. Moser), Heinrich Schölk, Alois
Lindl, M. Duxer, A. Oppelt, J. Dav-
enberg; în Budapesta: A. V. Gold-
berg, Anton Mezei, Eckstein Ierul;
Frankfurt: G. L. Dube; în Ham-
burg: A. Steiner.
Prețul inserțiilor: o serie
pe o coloană 6 cr.
90 cr. timbru pentru o pu-
blicare. Publicări mai dese
după tarife și învoială.
Bekime pe pagina III-a o
nră 10 cr. v. a. s. 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĂR DE DUMINECĂ)

„Gazeta” este în fiecare zi.
Abonamente pentru Anstro-Italia:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se primumără la toate oficiile
poștale din țară și din afară
și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiune, piața mare
Nr. 22, etajului I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un esemplar 5 cr. v. a. s. 30
bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 253.—Anul LII.

Brașov, Duminecă 12 (24) Noemvre

1889.

Brașov, 11 Noemvre v.

S'a întâmplat în zilele aceste față cu nisece preoți români din Ardeal un casu, care ne dă mult de gândit, mai vartos acuma, când din sus și din jos nu întempinăm decât actele cele mai brutale de volnicia și de ilegalitate din partea guvernului și a organelor sale.

Preotul român unit din comuna Springu, pe a căreia teritoriu se află un domeniu al Metropolei din Blășiu, ni-se plânge într-o corespondență, ce-o publicăm mai la vale, că el cu colegul său greco-oriental din același sat au fost duși cu de-a sila de către un gendarm unguresc, în di de sərbătorie, ziua sfinților Arhangeli, la lucrul drumului, fiind insultați în modul cel mai barbar și împiedecați astfel de a-și săvârși oficiul lor preotesco în biserică.

Nu voim să intrăm în amănuntele acestei întâmplări. La prima ochire s'ar păre, că avem de-a face aici c'un casu de abuzare și de fără-de-lege, de care se întâmplă așa de multe sub administrația ungurescă de aci, dăr decât vom cerceta lucrul mai deaprobe și vom aduce în legătură faptul barbar al gendarmului din Springu, cu purtarea ce-o observă în genere organele administrației față cu preoimea și cu poporul nostru românesc, vom afla, că dreptate are numitul preot, când se plânge, că clerul nostru românesc aci nu mai este respectat și că în urma acesta suferă și poporul credincios atât în privința morală cât și materială.

Cutezarea gendarmului din vorbă, care nu s'a sfîșit a procede astfel față cu preoții români, într-o comună situată în cea mai mare apropiere de una din Me-

tropoliile noastre, este un semn caracteristic al timpului.

Lipsa de respect, de care se plâng preoții noștri dela sate, își are și ea istoria ei. Decă cei mari de sus dela guvern premerg cu exemplul rău, cum se ne putem aștepta ca organele inferioare din țară să-i dea de minciună printr-o purtare leală și drăpă?

Decă au ajuns la noi lucrurile așa departe, că înșiși miniștri, cari sunt chemați a păzi esecutarea consciențioasă a legilor, le calcă în diua mare și decă îi vedem dând din picior și adresându archiereilor noștri poruncile cele mai despotice, cari lovesc și drept și lege și iau în bătaia de joc și interesele de viață ale bisericii și acele ale școlilor noastre, când le vedem și le esperiăm tôte aceste, nu ne mai putem mira, că prefectii și solgăbirii de prin comitate fac totu asemenea față cu clerul nostru inferior și că nici un gendarm de rând nu mai dă preotului român respectul, ce i se cuvine.

Are dreptate dăr preotul din vorbă, când esclamă cu durere că am ajuns triste vremuri, mai triste chiar decât erau vremurile iobăgiei.

Este întrebarea numai, decă mai există legi în țara acesta și decă nu este o margine, la care trebuie să se oprască volniciile și insultele? Și ce trebuie să se întempe ca veda și autoritatea preoțimei noastre să nu mai suferă atâtea lovirii?

Negreșit că de sus, de unde se dă exemplul rău, trebuie să se îndrepteze lucrurile și ca să le îndrepteze preoții noștri dela sate singuri nu sunt în stare, ci se cere se intervină archiereii noștri cu tôte autoritatea lor pentru

a se restabili echilibrul sdruncinat.

Acăsta însă nu se va pute decă archiereii noștri se vor ține și în viitoru isolați unii de alții și se vor mulțumi cu rolul umilitoru de a fi esecutorii poruncilor arbitrare ministeriale, ci trebuie să se implinescă dorința esprimată și de preotul din Springu, ca să conlucre cu toții împreună și să intervină cu tôte autoritatea, ce le-o dă poziția lor înaltă și sprijinul credincioșilor lor, spre a face să se dea respectul cuvenit preoțimei noastre și cauzei sfinite și drepte ce-o reprezintă ea ca conducătoare spirituală și morală a poporului.

Timpuri triste am ajuns, dăr mai tristă lucru ar fi decă nu s'ar întreprinde nimic serios pentru îndreptarea lor!

Revista politică.

Dinăuntru. În dieta din Pesta se debate asupra proiectului de buget pe anul 1890. Raportorul Hegedus arată, că bugetul, care cuprinde suma de 355 milioane, se încheie cu un deficit de 400,000 fl.; fiind acăsta o îmbunătățire în finanțele statului, recomandă bugetul spre primire.

Deputatul Ignacz Helfy vorb în contra teritoriului vamal comun cu Austria, care nu pôte servi ca basă pentru o politică economică înțeleptă; guvernul să adopte sistemul de dare progresivă la reforma dărilor directe; la reforma administrațiunei să nu se estindă centralisarea puterii guvernului, căci acăsta nu'nsemnează stat modern; dovadă, că însăși Francia, patria centralisării începe a estinde tot mai multă autonomia. Ungaria nu va căuta dăr să devină în sensu contrar stat modern. Helfy presentă apoi în numele partidei independente următoarea moțiune:

Considerându, că bilanțul favorabil al bugetului nu descarcă pe guvern de vina greșelilor de mai nainte;

că „națiunea”, pentru a scăpa statul de falimentu trebuie să ia asupra-și sarcini uriașe în timp de pace, care de altminte sunt numai urmări ale catastrofelor celor mari; că lipsesc garanțiile, cumcă guvernul nu va căde în greșelele cele vechi și că nu va seca cu totul puterea de jertfire a „națiunei”; că prin reforma administrațiunei se înlocuesce o instituțiune probată printr-o putere centrală, care periclitază libertatea; că cabinetul, numai în parte reconstruit, ăr în privința căpeteniei neschimbat, strică și mai multă basa de drept public stabilită în 1867, dăr care contradice independenței patriei noastre, paralisează puterea materială și spirituală a „națiunei”, îi vatemă drepturile ei cardinale, și o desvoltă (basa) într-o direcțiune opusă finței de stat a patriei noastre: camera deputaților să esprime, că nu primesce bugetul ca basă a desbaterii speciale.

Deputatul Stefan Rakovszky dise, cu privire la cifrele proiectului de buget, că nu se pôte conta pe creșterea veniturilor. E nesigur, decă regaliile vor aduce 12 milioane, decă dările de consum vor aduce 42 milioane, și-apoi tariful pe zone cu greu va contribui la sporirea veniturilor statului; veniturile timbrelor sunt preliminate mai mari ca mai nainte, ceea-ce nu e nici drept, nici cuvințios; pentru regularea Porților de feru nu e pusă nici o sumă în proiectul de buget, și pe când unele cheltueli se reduc ori încetază, vin altele în locul lor, așa că pentru esecutarea reformelor nu se va mai pute cruța nimic.

Deputatul Molnar critică procederea guvernului, care cheltuesce prea mult pentru scopuri militare și nu se gândesce la înlăturarea altor neajunsuri. Funcționarii statului, în aceleși trepte de rang, sunt mai rău plăți decât militarii; pentru higiena publică nu face nimic, așa că la noi populațiunea în cinc ani a crescut numai cu două suflete pe kilometru pătrat, pe când în Croația a crescut cu trei suflete; nici

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

Smeul.

Dice, că într-o ședătoare umblau deșete, și nouă aveau draguți, ăr una, cea mai frumoasă nu avea, fiindcă era sëracă. Odată dice ea ca în glumă, când prindeau a veni d'ăguții fetelor și a se pune pe lângă ele: „Lăsați numai, că și eu mi-oiu prinde draguți, decă nu v'runu fecioru frumos, atunci cel puțin pe smeul, dăr fără draguți, nu mă las.” Și nu sfârși bine cu vorba, când și intră în casă un fecioru sdravenu și frumos, de nu era nici unul așa frumos ca el. Și cum vine, se pune lângă fata aceea, pe care o chema Marióra. Celelalte fete se uitau într-acolo numai cu cōda ochiului și și gândeau: mânca-o-ar ura, sărântocă, cu ce fecioru frumos șede!

Și au ședut tetele până colo cătră meșul nopții, până atunci și-au umplut fiă-care câte două fuse de tortu, apoi s'au dus la ale lor. Feciorii de bună sēmă au petrecut fiă-care câte o fată până la pōrtă, acolo au căpătat câte o îmbrățișare pentru ostenelă, apoi

s'au dus acasă. Toți se mirau, că ore de unde se fiă feciorul acela sdravenu, care a ședut cu Marióra și care acum a petrecut-o. Dăr nime nu scia. Marióra l'a întrebatu chiar, că de unde e și unde șede? Dăr el nu vră să răspundă nimic la întrebările ei. După ce ajunse fata acasă, ai ei erau sătui de somn și până într-aceea se puse ea a lespune, că éta în ședătoare a fost astă sēră un fecioru străinu, mai frumos și mai sdravenu decâtu toți cei din ședătoare, și că acela numai lângă ea a ședut și numai cu ea și-a petrecut.

— Numai de ar fi v'run om de omeniă, dise mamă-sa.

— D'apoi cine-i, cum îl chiamă, de unde-i, cum a nimerit el la voi în ședătoare? întrebă tată-său, căruia nu i prea plăcea vestea ce i-o spus fata.

— Nu sciu, dise fata, numai atăta sciu, că el fū mai frumos și mai sdravenu din toți feciorii, cari au fost în ședătoare; la noi în sat fecioru ca el nu-i nici unul, nici chiar feciorul po,ii, care înveta la școlă, nu-i așa frumos și tanțoșu ca el.

— Draga mătușii, dise o babă b-

trână, ceva nēmū departe cu ei, care zăcea după cuptor, — mie mi-e cu prepusu, nu sciu cum, feciorul acela; ăr s'el mai întrebă tu, de a mai veni în ședătoare, de unde-i și cum îl chiamă? Ear de n'ar voi să'i spună, atunci tu te ia frumșel totu după el, când a merge acasă, te du totu în urma lui până unde s'a băga, acolo apoi nu intra, ci te uită tu cumva, ori pe ferăstră ori barem prin gaura cheii, să veți tu pe cine mai are el acolo și ce face?

Intr'altă sēră, când erau fetele în ședătoare, colea când prindeau a se aduna feciorii, intră și draguțul fetei celei sërăce și se pune lângă ea. Era parcă mai frumos, decât în sēră dinteu. Și glumesce și povestesc până colo cătră meșul nopții. Atuncea se imprăștia ședătoare, mergu fetele și feciorii cătră casă, ăr Marióra stă o lēcă de vorbă cu draguțul ei afară și l'ă întrebă, cum îl chiamă? de unde-i? de unde o cunōșce? de ce nu vorbesce și cu alte tete mai bogate? de ce chiar numai cu ea își prinde vorbă? Dăr el nu vră să'i răspundă nimic ci se, grăbi să plece. Și se duse. Ear Marióra totu

în urma lui pēnă ajunse la biserică. Acolo el intră înăuntru, ăr ea se uita pe gaura cheii să vadă ce va face el? Acolo el cum ajunse, făcu în mijlocul bisericii focu, scoase din traistă un pruncu mortu, îl fripse și l'ă mănca. Ea se înfioră vedend lucrul acesta și se șterse cătră casă cum sciu mai iute. El încă simți, că cineva l'a pândit, dăr nu putu eși să vadă cine-i, că chiar cântau în sat cocoșii de mieșul nopții, dăr își gândi el, că numai Marióra e aceea, care l'a pândit.

Când a ajuns fata acasă, a spus la ai săi totu ce a vedut. Ai săi se înspăimēntară, dăr ea era fată tare curajoasă, ori că dōrăi era tare dragu, că nu se temea de el. Mătușă de după cuptor, care încă aușise ce a spus Marióra, clătina numai din cap și dise încet:

„E smeul, draga mătușii, pe toți ne-a căra, și în urmă și pe tine, dăr bun e Dumneșeu, ce s'a 'ndura el aceea va fi, dinaintea lui nu ne putem ascunde.”

În altă sēră, când erau fetele și feciorii adunați în ședătoare, éta ăr vine jupănul și se pune lângă Marióra, dăr ea fuge de lângă el pe altă lăit. El

pentru comerț și industrie nu face guvernul nimic și nu pregătește țera pentru casul, când s'ar denunța pactul vamal și comercial cu Austria. Unele titluri ale bugetului nu pot susține o critică aspră, pentru că *veniturile, ce se așteptă, nu vor încurge din cauza sărăciei ce crește.* În 1883 proprietatea de pământ era împovărată în cifră mijlocie cu o datorie de 26 fl. de juger; acesta însemnă o povară de 1218 milioane datorie și o sarcină anuală de 73 milioane interese. Atunci posedau numai 58 procente din populație mai puțin decât cinci jugere; acum numărul acestora s'a suit la 68 procente. În același timp numărul proprietarilor de pământ, a căror proprietate era de 30 până la 50 de jugere, a scăzut de la 3-11 la 1-15 procente. Aceste două date dovedesc decrescerea proprietății mijlocii, care până acum era cel mai tare sprijin al „națiunii”, cu aproape 2 procente. Proprietatea mijlocie cuprindea înainte cu șese ani 14-29 procente din întreaga proprietate de pământ, de atunci a scăzut la 12-51 procente. Mai de departe dovedesc statistica, că *poporul suferă foame*, el consumă de cap pe an cu 1-127 grame albușină mai puțin decât e necesar pentru o hrană bună. În astfel de stări bolnave „națiunea” nu poate suporta povara ce i-se 'ncarcă în spinare, și deci vorbitorul nu primesc bugetul.

Deputatul Cornel Abranyi, în numele opoziției moderate, declară de la început, că nu primesc bugetul. Vorbitorul se plânge, că Ungurii n'au mână liberă pe acele tărâmuri, pe care domineză cestiunile curții și ale armatei. În raporturile dintre Ungaria și armată se observă chiar regresul. Vorbitorul formulă apoi în numele partidei cele cinci pretențiuni ale Ungariei: 1) Cu autoritățile Ungariei armata comună să corespundă numai în limba ungară. 2) Nu în instrucțiune, ci în lege să se exprime, că esamenul de oficer e permis în limba ungară. 3) Reforma codului penal militar. 4) Regularea lămurită a cestiunilor stégurilor. 5) Înființarea unei academii militare în Ungaria. Aceste cereri se pot împlini fără a obiecta ceva în contra Monarhului și o suspendare a constituției n'ar urma, fiindcă atunci poziția de mare putere a monarhiei, sprijinindu-se pe puterea brutală, s'ar sgdui din temelii. „Intr'un asemenea cas — țice Abranyi — ar simți în curând însăși armata, că ea numai prin constituție a devenit mare. Politicii curții, cari ar țice, că nu e de temut un conflict cu Ungaria din cauza situației economice a acesteia, se jocă cu focul, căci îndată ce a vorba

de propria existență, chiar și o națiune slabă devine un uriaș înspăimântător, și când răbdarea se perde, se aprinde chiar scințea cea mai mică... Trebuie să se nască o nouă Ungaria, care în lucrările ei să primescă dela spiritul lui Szechenyi sistemul muscular, dela Kossuth focul și dela Deak direcțiunea”. Cu această amenințare cu revoluțiunea, decât nu se vor împlini cererile de mai sus, își sfârși Abranyi vorbirea. Când a amintit de „focul” lui Kossuth, s'au strigat eljenuri. Abranyi fu felicitat de amândouă partidele opoziționale.

Din afară. În timp de un an și jumătate, de când ministrul Bratianu s'a retras dela guvern, a avut România două ministere: cel dintâi junimist și cel al doilea conservator și liberal. Noul ministru sub președința generalului Manu e în parte mare junimist. Diarele conservatoare și liberale nu-i dau viață lungă nici acestui ministru, țicându că opoziția din cameră maiorizează partidul ministrului și deci încă dela început va fi pus acesta în poziție de a se retrage ori a cere Regelui dizolvarea camerei. Întrebarea e că, după ce Regele a refuzat fostului ministru-președinte Catargiu a-i da decretul de dizolvare a camerei, da-i-lă va ore ministrului președinte Manu? La 15 Noemvre se deschidă camera române, atunci se va vedea, care e situația noului ministru. De altminte se țice, că cel dintâi lucru ce-l va face ministrul Manu-Lahovary este executarea legii, care dă țeranilor pământuri, apoi va prezenta camerei proiectul de lege pentru stabilitatea judecătorilor în funcție și pentru reforma administrației, proiecte care avea să le aducă în cameră încă ministrul Rosetti-Carp-Maioreșcu.

Evenimentul cel mai însemnat este revoluția din *Brasilia*, prin care a fost răsturnată dinastia și împărăția prefăcută în *Republică*. Astfel în America nu se mai află ađi nici o monarhie, ci numai state republicane. Brasilia ca republică a luat numele de: Statele unite ale Brasiliei.

În *Rusia* înarmările se continuă și armata s'a sporit cu două companii de artilerie de fortăreță, dintre care una pentru a întări artileria dela granița de către Austria. În *Germania* s'a primit de comisiunea bugetară legea, prin care se sporesc armata cu două corpuri, unul destinat a întări trupele din Alsatia-Lotaringia, altul a întări trupele din vestul imperiului către Rusia.

SCRILE ȚILEI.

„Ne maghiarisăm.” Sub acest titlu scrie foia guvernului ungar „Nemzet” despre uneltirile de maghiarisare între slovaci, laudându-se, că soviniștii unguri cu renegații slovaci s'au pus să cumpere cu bani pe învățătorii slovaci, dându-le premii, pentru ca să maghiarizeze pe copiii slovaci. Și cu astfel de fapte condamnabile, cu fapte, care sunt rușinea secolului de față, se laudă foia regimului ungar cu soviniștii unguri! Și acei învățători slovaci, cari primesc bani, ca să ungarizeze copii slovaci, nu se tem că va bate Dumnezeu?

Regina României a sosit alaltăieri dimineață în București. Maiestatea Sa a fost primită la gară de Regele, de prințul moștenitor, de miniștri, primarul capitalei, înalții funcționari ai statului ș. a. Un mare număr de dame veniseră spre a prezenta omagie lor Maj. Sale Reginei, careia îi oferiră buchete splendide.

Comerț cu omeni. Poliția din Panciova a dat de urma unei bande de criminali, cari procurau fete pentru localități de petrecere în țările balcanice. Parte promițându-le posturi de guvernante, parte ademenindu-le prin alte promisiuni seducătoare, le induplecau să părăsescă patria. Arătările câtorva părinți desperați făcură să se descopere acestu rușinosu comerț. Capii bandei, Milka Iovanovits și Martin Levar, au fost arestați tocmai în momentul, când voiau să imbarce pe corabia pe cea mai nouă jertfă a lor, o frumoasă fată română de 15 ani.

Trahoma. În Oprea Cârțișora erau la 15 Noemvre 31, în Streja-Cârțișora 25, în Arpașul de sus 35 de persoane bolnave de bóla egiptenă de ochi. În Strigoniu s'a ivit între soldații regimentului 26 de infanterie. S'au luat toate măsurile pentru a împedea lăptirea acestei epidemii periculoase. S'a ordonat a se visita acele familii din oraș și dela țară, care au fii în armată, spre a se constata, decât nu cumva această bóla există deja între popor, dela care s'a putut introduce în casarmă. Până acum sunt 80 de soldați bolnavi.

„Aus dem Orient”. (Din Orient) e titlul unei cărți apărute în editura lui Schottländer în Breslau, scrisă de Paul Lindau. În anul 1888, romancierul german Lindau a făcut o călătorie prin România și Turcia. În cartea „Aus dem Orient”, Lindau descrie aceste două țări. Ce privește pe Români, autorul

e foarte bine-voitor față cu ei și îi descrie cu multă dibăcie și cu multă spirit, spune „Democrația”.

După plôia manta. În țilele trecute a fost arestat un împărțitor de scrisori dela poste cu numele Csizmadia Marton, care avea patima de a pune mereu la loterie. El însuși nu se mulțumi a-și căuta norocul numai cu banii săi, ci se întinse și la banii străini, pe cari îi pune la loterie cu speranța, că decât va câștiga, banii defraudați eșăși îi va pune la locul lor. El mărturisă, că numerii, cari i-au mâncat norocul, au fost 3, 6 și 10, căci tot pe acești numeri pune la loterie fără însuși să câștige vreodată. Loteria îl sârăci pe bietul om, ba fiindcă el se întinse și la banii străini, în cele din urmă ajunse în temniță pentru crima defraudării. În fine cei trei numeri, pe cari se obișnuise el a-i pune la loterie, der pe cari de astădată nu-i mai putu pune, fiindcă era în temniță, la tragerea din urmă din Briu eșăși toți trei de-odată. Ce folos însuși, după plôia căpenegă.

Nou regiment de cavalerie. Numărul regimentelor de cavalerie va fi sporit, se țice, dela 41 la 42, înființându-se un nou regiment de dragoni, care se va întregi din Moravia și va purta Nr. 15. Regimentul se va înființa la Anul nou.

Falit arestat. Comerciantul de pielărie de aci, anume D. G. Feldmann, care a dat în săptămâna trecută faliment cu un pasiv de 164,000 fl., a fost arestat pentru faliment fraudulos, după ce un creditor din Pesta a dovedit înaintea procurorului înșelătoarele lui Feldmann.

Esposițiune de timbre postale. Eă o scire, care va face să salte de bucurie inima celor ce culeg timbre postale din toate țările. În anul viitor se va arăta în Viena o esposițiune internațională de timbre postale, cu ocazia serbării aniversării a 50-a a invenției acestor timbre în Austria.

Secvestru. Guvernul s'arbeste a pus secvestru asupra registrelor și asupra casei societății ungarești, care are monopolul importăției de sare în Ungaria.

Orpheum în Restaurația „Villa Kertsch”. Astă-sără precum și în cele următoare mare reprezentațiune. Începutul la 8 ore, prețul de intrare 30 cr.

merge și acolo lângă ea, der ea e și schimbă locul. El și acolo merge lângă ea. Acum n'a avut ce mai face biata fată, nu s'a mai dus de lângă el, ci i-a întors spatele.

Când a fost de mersu acasă, o întrebă smeul:

— Mariora dragă, spune-mi tu curat, ce ai vădit asără?

— N'am vădit nimic, ce se vedu?

— Atunci de ce mi-ai întors spatele?

— Că ce nu-mi spui, cine ești și de unde?

— Lasă-mă să te sărut, c'apoi îți spun.

— Spune-mi c'apoi te lasă.

— Ba lasă-mă tu întâi.

— Ba spune-mi tu întâi.

— Și nu-mi spui, ce ai vădit asără?

— N'am ce-ți spune, că n'am vădit nimic.

— Decă nu-mi spui, se știe că afli pe tată-tău mort.

— Fia ce va vră Dumneșeu, eu ce n'am vădit, nu pot spune.

Cu acestea s'au despărțit. El s'a dus la conacul lui, e ea a mersu acasă și în adevăr află mortu pe tată-său și în ziua următoare îl și îngropă.

Mai peste câteva zile eă merge Mariora în ședătoare. Și eă se întemplantă chiar ca în sara cea mai de pe urmă. Mariora nu vrea să-i spu ce a vădit, e el o amenință, că de nu-i va spune, pe când ajunge acasă, află mortu pe mamă-sa și așa s'a și întemplantă. Când a ajuns Mariora acasă, mamă-sa era întinsă fără suflare. Atunci țice matusa cea bătrână:

„Draga matusii, din nemul acesta noi toți vom muri, der de a fi se mor eu inaintea ta, ține aminte ce-ți spun eu: când a fi se mori tu, lasă cu limba de morțe, ca pe tine să nu te scotă pe usă, nici pe ferestă, ci se sape pe sub talpa casei, și pe acolo se te scotă; nici se nu te îngrope în cimiteru, ci colo în mijlocul pădurii este o poiană, acolo se te îngrope.

Când a mersu Mariora în ședătoare, eă a venit smeul și la despărțire eă a întreat-o, că ce a vădit în sara aceea? Der ea eă a răspuns, că n'a vădit nimica.

— Apoi — țice smeul — decât nu-mi spui tu, că ce ai vădit, se știe că pe când ajungi acasă, e mortu și matusă-ta.

— Fia ce-a vră Dumneșeu, țice Mariora, der eu n'am ce spune.

Și când a ajunsu acasă, era mortu și bătrâna.

Totu așa s'a mai întemplantă odată, când apoi a murit și Mariora, der ea a lăsat cu limba de morțe, cum s'o scotă din casă și unde s'o îngrope. Și așa au tăcut vecinii, au scos-o cu cosciugul pe sub talpa casei și au îngropat-o în poiana din mijlocul pădurii. Și din mormântul ei a răsărit în scurtă vreme un tulipan frumos, cum nu s'a pomenit altul în lume.

Odată se întemplantă, că împăratul merge cu vânători mulți și cu căpăii la vânătu prin pădurea aceea. Căpăii dau de tulipan și încep a lătra la el, der se temeau să se apropie.

— Eă mergeți voi careva de vedeți, la ce lătră căpăii aceia, de nu se mișcă de acolo? țice împăratul către cei cari erau cu el.

Și merge un voinic și-i chiamă,

der căpăii nu vrău să via. Atunci se apropie mai tare și vedu tulipanul. Merge apoi la împăratul și-i spune, eă eă căpăii lătră la un tulipan frumos ca aurul, și de acolo nu vrău a se depărta.

— Mergeți careva și smulgeți tulipanul din rădăcina și-l aduceți în curte țice împăratul.

Și s'au dus doi voinici și au scos s'el scotă, der pace! nu-l putu nici smulge, nici rupe. Și s'au dus și au spus împăratului, cam cu rușine, veți bine, der n'avură ce face.

— Lăsați-l pe mine, țice împăratul, se vedu nici eu nu l'oiu smulge?

Și s'a dus împăratul și cum pusă mâna pe el, îndată a eșit afară din pământ. Bucuria împăratului! El cu mâna lui l'a dus acasă și l'a pus într'un pahar de aur pe masa cea scumpă a lui, că-i era tare drag, eă era frumos tulipanul, cum nu mai văduse altul, câtă lume a fost umblat până atunci.

A doua zi a plecat împăratul la vânătu și a lăsat poruncă bucătarului

Barbară volnică.

D-lu Petru Cordea, preotul român gr. cat. în Springu, ne scrie, cu data de 30 Noemvre a. c., despre un act de barbară volnică întâmplat cu d-sa în ziua sârbătorii sântilor Arhangeli. Etă ce ne istorisece d-lu preotul din Springu:

On. D-le Redactoru! În ziua SS. Arhangeli desu de dimineța, pe când toamai făceam rugăciunile de mâncare, mă pomenesc cu un jurat, care mă provocă să esu afară, căci un gendarmu bate la portă, ca să mă ducă numai decătu la făcutu de drumu. Eu, intrerumpendu-mă dela rugăciuni, dicu ca să așteptu, der etă că generalulu, cu un aeru neumanu și ca un omu eșitu din minte, intră în mijloculu curții și sibiă asupra mea, ca numai decătu să prindă vitele și să mergu la drumu.

Las', că este unu lucru neobicitu până acum, este unu lucru nedemnu și nedreptu, ca și noi preoții, cari fără nici o răsplată suntem îndatorați a estrada atâtea acte oficiale și a purta atâtea responsabilitate față cu organele politice și administrative civile, să fim puși până și la facerea drumului, eu însă m'am rescumpăratu cu bani, plătind pentru fiă-care vită câte 2 fl., afară de 2 vaci, pe care le-am ținutu și le țin de prăsilă și care nici-odată n'au fostu prinse la jugu.

N'am fostu în claru și nici acum nu știu încă cu siguritate, decă și vitele, cari nu știu trage în jugu, sunt supuse la facerea drumului, ceea ce, chiar decă ar fi așa, n'ar fi corect și rațional. Destul însu, că gendarmulu nu ești cu una cu două din curte, ci după ce i-am dăsu, că astăzi e sârbătoare și că trebuie să mergu mai întâi la sf. biserică, unde are să mă meargă și sluga, și că astăzi nu-mi prindă vitele la jugu — gendarmulu începe a injura de Dumnezeu și de cele sante, eșind cu amenințarea, că-mi va arăta elu mie ce sârbătoare e.

Aflându-mă în parochia mixtă, dela mine gendarmulu merse la celalaltu parochiu, căruia asemenea i strigă să meargă la drumu, batjocorindu-ne și făcându-ne astfel pe noi preoții de risu înaintea poporului. Gendarmulu infuriatu nu încetă a striga asupra noastră până când nu eșiram la drumu.

Etă unde am ajuns sub stăpânirea ungurească! Nici preoții în zilele de sârbătoare nu sunt scutiți de astfel de atacuri sâlbaticale ale gendarmilor unguresci, cari ne batjocoresc ca și pe nisce furi și criminaliști!

Unu omu bătrănu din comună, vâdindu aceste, imi dăse lăcrămăndu: „Părinte, eram să moru, de bătrănu, ce

sunt, și încă asemenea lucruri n'am vădutu. Crede-mă, că mai rele zile am ajunsu, ca în timpul iobăgiei, căci atunci în curtea popii, a cantorului și a dascălului nime nu cuteza a intra, și sârbătorea era sârbătore!“

Aceste vorbe le-am auditu chiar din gura unui țeranu, der și preoții mai bătrăni mărturisesc, că astăzi și în privința respectului organelor și autorităților politice față cu preoții, sârbători și lucrurile sante stăm multu mai rău ca în timpul iobăgiei.

Aci este a se căuta adevărata cauză a scăderii în moralitate și credință la popor, căci am ajunsu așa zile triste, când sârbătorile se desconsideră cu totul, credincioșii se esecuează pe timpul bisericei, er preoții sunt intrerupți dela rugăciunile lor prin fărădelegile gendarmilor. Bisericile noastre în di de sârbătoare sunt aprupe gole, căci credincioșii trebuie să stea acasă, să aștepte pe esecutori, cari iau pânea din gura copiiloru, nu atătu pentru contribuțiunea erarială, cătu mai vartos pentru nenumeratele aruncuri, cu cari se tredece omulu ca din senin.

Sub astfelu de imprejurări întrebă, ore n'ar fi binevenitu, ca superioritatea noastră bisericească, Archiepiscopii și Metropolitii noștri, cu puterea ce o au și mijlocele ce le stau la dispozițiune, să se indure a arăta și a face astfelu de lucruri cunoscute Maiestăței sale preagrațiosului nostru Impăratu și Rege și înaltului ministeru ungurescu (acesta le scie destul de bine — Red.) și a ne ridică încătu respectulu, căci atunci credu că am primi ceva mângăiere în imprejurările critice, în care ne aflăm.“

Semnatu: Petru Cordea, parochiu rom. gr. cat.

Corupțiunea în Ungaria.

Din cercuri erbesci se scrie cu data de 14 Noemvre cătră „Allgemeine Zeitung“:

S'a scrisu deja atătu de multu despre corupțiunea din Ungaria, încătu mai că nu se mai pôte spune ceva nou în privința acăsta. Der corupțiunea între naționalități, între care rassa domitoare vreu să facă prin renegați propagandă pentru maghiarismu, a luat proporțiuni atătu de mari, încătu unele întâmplări abia le înțelege publiculu europenu. Când guvernulu ungurescu, în anul 1882, numi pe episcopulu Angheliciu patriarchu în contra dreptului Sârbilor și voinei congresului bisericescu, intră cu elu în reședința din Carlovițu o cetăntregă de indiviți, a căroru ticăloșiă o scote la lumină cercetarea penală, ce se face acum în Carlovițu. Acăstu cetă, care forma nemijlocita prăjmă a patriarchului, sta în continuu atingere cu cercurile guvernamentale din Pesta, anume cu poliția de

statu ungurescă. Acăstu cetă bănuia ca „nepatriotică“ ori-ce manifestați a Sârbilor, ori cătu de drăptă și leală ar fi fostu. Der abia își dete patriarchulu ultima suflare, și îndată acăstu cetă își împărți prada. Mortea patriarchului, care se întâmplă în 7 Decemvre 1888 la 9 ore sera, cei dinprejurulu lui o ținură ascunsă până în dimineța următoare. În noptea de 7 spre 8 Decemvre 1888 jefuiră cassa patriarchului și împărțiră banii între sine. Consilierulu (sfetniculu) intimu alu patriarchului, Dr. Dimitrievici, luase la sine unu libelțu (cârticică) dela cassa de păstrare despre 20,000 fl., și pe lângă acăstu unu césu de valore și o cruce. Der cea mai mare nerușinare a constat în aceea, că s'a făcutu abusu criminalu cu unele blanchete subscrise de răposatul patriarchu. Aceste blanchete erau date pentru dispensă de căsătorie. Rămaseră trei din acelea. Unulu din ele ilu folosi preotulu curții Lemaiici ca rugare cătră episcopulu din Neoplanta, spre a-lu sfinți ca protosințel (a doua tréptă până la episcopu). Doue din aceste blanchete însă le predate elu D-rului Gruici, redactorulu fôiei amice guvernului „Serbsky Narod“ din Neoplanta. Acesta umplu blanchetele ca obligațiuni de datorii, și adevă unulu pentru 12,000 fl. și celalaltu pentru 25,000 fl. și și-a condiționatu în obligațiuni libera alegere a instanței judecătorești. Elu acasă aceste obligațiuni și dreptu asigurare obținut esecutiunea asupra sumei de 37.000 fl. în contra averii lăsate moștenire. Der deorece patriarchulu Angheliciu nu lăsase nici o datorie și avuse și unu venitulu de aprupe 200,000 fl., de aceea trebuu acăstu pretinsă datorie să trecă la Dr. Gruici. Fratele răposatulu patriarchu, preotulu Stefanu Angheliciu, ca moștenitoru testamentarulu pentru jumătate averea (celalaltă jumătate se cuvine după lege fondului naționalu sârbescu) făcu arătare penală la tribunalulu în Mitrovița (de care se ține Carlovițulu). Servitorulu din casă și husarul patriarchului, căroru li-s'au datu pré puțin bani ca să tacă, istorisiră tôte cele petrecute în noptea de 7 spre 8 Decemvre 1888. Martorii însă de pe obligațiunile de datorie falsificate istorisiră cum s'au umplut obligațiunile. Tôte persoanele incurcate în acăstu afacere sunt arestate. Eri fū arestatu și redactorulu Dr. Gruici, a căru arestare a făcutu foarte mare senzațiune. Acăstu bărbatu stetea de 15 ani în nemijlocita corespondență cu șeful poliției de statu ungurescu și era foarte temutu. Procurorulu din Mitrovița, înainte d'a procede în acăstu afacere, a avut convorbiri în Agramu și'n Pesta. Se dice, că afacerea a pătunsu până în cance-

laria cabinetului din Viena, unde s'a esprimat dorința d'a se face cea mai severă cercetare. . . Amicii lui Gruici au vrutu să n'fățișeze întraga afacere ca unu procesu politicu tendențiosu (ca din partea naționalilor sârbi). Der în fața faptelor, ce le-a scos la lumină cercetarea, asta-i o curată absurditate. În totu casulu, pentru guvernulu ungurescu întraga afacerea acăsta este neplăcută, căci pretinșii „patrioți“ unguri între Sârbi se demască ca hoți și înșelători de rëndu. Tot-odată acăstu afacere servese ca ilustrare a regimulu față cu naționalitățile din Ungaria.

Credem, că înțelege acum ori-ce Român, că de ce felu de omeni din sinulu naționalităților nemaghiare se servese guvernulu ungurescu în contra acestora. Cu alte cuvinte, renegații, adevă cei cari se lapedă de nemulu lor și se facu unelta streinului, sunt omenii cei mai stricați și mai de nimica în sinulu unei națiuni, și precum se vede din cele de mai sus, chiar și hoți și înșelători. De astfelu de omeni se servese stăpânirea ungurescă să năpăstuiască pe Nemaghiari, să'i persecute și să'i schingiească în interesulu maghiarismulu. Rușine regimulu ungurescu, ca și renegaților!

Limba națională e vieța unui popor.

(Urmare și fine)

După potopulu sâlbaticiloru, limba românească a fostu schingiuită mai cu sémă de poporele rusesci, de Greci și de Unguri. Pofta acestor popore străine, de a înghiți limba românească, este și în timpul de față foarte mare. Ungurii vreu în ruptulu capulu să'i prefacă pe Românii din Ungaria, Ardeltu și Banatulu în Unguri; Grecii vreu să'i prefacă pe Românii din Macedonia și din Albania în Greci; Muscalii se silescu să'i prefacă pe Românii din Basarabia în Muscali; Galițienii întrebunțeză apucăturile cele mai nerușinate, ca să ne prefacă pe noi Românii din Bucovina în mazuri ori în boici. Și lucru ciudat, toți străinii acăstia caută în tôte chipurile să sugrume limba românească, pentru-că știu ei prea bine, că numai așa își pot ajunge ținta. Ungurii au băgat limba ungurescă în școlele românesce, în cancelăriile tuturor diregătoriloru, ei se silescu s'o bage și'n bisericile românesce. Ungurii vreu ca copii Românilor, învățându în școlă unguresce, să uite limba românească, ei vreu ca Românii să nu mai deie pe la diregătorii scrisori românesce și să nu

loru, că pe când a veni să fiă mâncarea pe masă, nici rece, nici caldă, ci cum e mai bună de mâncat. Și au împlinitu bucătarii porunca împăratului, au gătatu mâncările la timpul potrivit, le-au dus în casa împăratului și le-au pus pe masa lui, apoi au închis ușile ca să nu pôtă intra nici muscă înăuntru, că doră împărații s'ă gingași, nu ca eștialți omeni muncitori.

Der, minunea minunilor! Când sosi împăratulu acasă, intră înăuntru să se pună la mâncare și află blidele pe masă, der gole; se vedea numai, că în ele fusese ceva, der nu putea scie ce? Sticlele încă erau gole, numai ici-colea prin pahare era câte unu stropu de vinu. Ore ce să fiă asta? gândi împăratulu și chieimă pe bucătari să'i dea sémă. Ei erau spăriați, că bine știură, că mâncările le-au gătitu la timpul și le-au pus pe masă și ușile le-au incuiatu, deci cum putu cineva să intre și să le mănânce, prin ușile incuiate? Au spus ei împăratului totu cum a fostu și ce au făcutu, der împăratulu credea și nici prea, ca împărații.

Totu așa au pățitu bucătarii și a doua și a treia di, gătau bucatele, le

puneau pe masa împăratului și închideau bine ușile, ca ne cum omu ori măță, der nici muscă să nu pôtă intra să le mănânce; și totuși când venia împăratulu dela vênat, blidele erau gole și sticlele scurse de vinu.

— Mare lucru-i ăsta, dice împăratulu mâniosu. Inășule, mâne rămai acasă și străjuesce, de veți, cine cuteză să'mi mănânce mâncările mele, fără scirea mea? Prinde-lu, ori-cine ar fi.

A doua di, după ce merge împăratulu la vênat, bucătarii er se punu și găta prânđulu și-lu punu pe masa împăratului, apoi închidă ușile cu cheia și iau cheia din ușă, er prin borta (gaura) cheii se uită înășulu totu la masa cu mâncările. Ii lăsa gura apă, când vedea aburul eșind din mâncări. Der odată numai vede, că tulipanolu zupu din paharu josu, se dă de trei ori peste capu și se face o fată ca o dînă din povești de frumôsă. Și se miră înășulu, că o vede punendu-se la masă și mâncându și bëndu cu așa o lăcomiă, de gândeai că-i hămisită de fôme. Intr'aceea aude pașii împăratului și întornă capulu dela ușă într'acolo. Până și îndreptă era unu ochiu în borta cheii, mâncările și beutu-

rile erau scurse și fata se dete iute peste capu și se făcu tulipanu și hai în paharu.

— Ce-i? străjuit'ai? dice împăratulu

— Nu m'am mișcatu nici o clipită dela ușă, înălțate împărate.

— Și ce-i?

— Bine și nu prea, înălțate împărate.

— Der cum așa?

— Așa bine, că bucătarii au gătitu mâncările și le-au pus pe masă, apoi au închis ușile cu cheia, er eu m'am uitatu până acum totu prin borta cheii înăuntru. Și numai veđui, că sare tulipanolu cela din paharu, se dă peste capu și se face o fată ca o dînă, și se pune și mănă și bea totu ce află pe masă, apoi se dă éraš peste capu și se face tulipanu, după cum e și acum.

— Hm! dăse împăratulu, dându din capu, cu mirare, hm! ore așa să fiă?

— Așa, înălțate împărate.

— Hei bine, las' der pe mine, dăse împăratulu.

De abia aștepta să vie ziua următoare, să vadă elu cu ochii lui minunea. Și veni sera și noptea, și trecură, er în dimineța a doua se pune frumusel în-

păratulu la pândă. Elu intră într'o odăie de lângă cea de mâncat. Bucătarii găta bucatele, le punu pe masă și închidă ușile bine.

Impăratulu din odăie se uita printr'o ușă de sticlă și pândea cu pușca în mână să vadă minunea. Der nu trebu să aștepte multu, căci numai veđu, că tulipanolu sare din paharu, se dă peste capu și se face o fată ca o dînă, de parcă la sôre te puteai uita o lécă, der la ea ba. Apoi se pune la masă și prinde a îndopa la mâncări de cele alese și a bea la beuturi de cele scumpe, de țise făcea lăcomiă vedându-le. Atunci împăratulu întinse pușca și strigă:

— Stai! cine ești? De ești nălucă, te impușcu de nu ești din lăcașurile mele; de ești omu pământenu, stai locului fără frică și-mi spune cine ești și de unde?

— Sunt omu pământenu, înălțate împărate, ca și tine, și etă câte am pățitu, etă cum am ajunsu în poiană și etă acum, mai môtă fiindu de fôme, am cutezatu de ț-am mâncat prânđulu în câteva zile, că pe mine nimeni nu mă inbia, der iértă-mă.

Și se bucură împăratulu, că era și

mai audă limbă românească prin bisericile lor, Ungurii vrău să-i prefacă pe Români în Unguri cu de-a sila. Totu așa facu Grecii cu Românii din Macedonia și Albania, totu așa facu Muscalii cu Românii din Basarabia. Dér nu se dau nici Românii din acele țări cu una, cu două, ci se luptă și ei cu trup și suflet pentru drepturile și păstrarea limbii. Dumneșeu să le ajute, căci Dómnue! mare odorú este în ziua de azi limba românească.

Acum să vedem, ce-a avut de pățimit limbă românească la noi în Bucovina.

Bucovina era odată o parte a Moldovei. La anul 1775 ea s'a adăsu la împărăția prea bunului și prea luminatului nostru Impărat și în răstimp de 11 ani a fostu cărmuită de doi generali împărătesci, cari țineau în mare cinste limbă noastră, orânduind să se întrebuițeze în școle, în biserică, în diregătorii și pretutinden. Va să dăcă, bine ni-a mersu nouă Româniloru bicovineni sub acei doi generali împărătesci. Déră vai, amarú ni-a mai mersu mai pe urmă!

Dela anul 1776 țera noastră fu împreunată cu Galiția, ea veni sub stăpânirea Poleciloru galițieni, cari au fostu varga lui Dumneșeu pentru noi.

Locuitorii Bucovinei erau mai toți Români. Déră de asta Polecii n'au vrutu să fie sémă, ci cum au primitu stăpânia asupra țării noastre, i-au scosú afară pe învățătorii români din școle, i-au scosú pe diregătorii români din diregătorii, și în locul lor au băgatú totu Poleci. Limba românească se stingea vedându cu ochii prin mulțime de sate de-ale noastre, pentru-că într'ensele curgeau neconținutu cete întregi de mazuri galițieni, cari vorbiau cu Românii numai rusesce, așa încátu țeranii noștri din acele sate, uitându-și limba cu totul, s'au făcutu Ruși. Déră Polecii nu prigoniau numai limbă românească, ci ei schimosiau pe poleci și numele românești ale ómeniloru noștri, făcându din Mitrofanu Mitrofanovic, din Turcanu Turcanovic, și așa mai departe. Luați tare bine séma, fraților, că încă și astăzi suntú unii domni streini, cari vè schimosescú numele românești, voi însă să nu suferiți o batjocură ca această. Limba românească pe timpul Poleciloru nu era suferită nicăiri, ér în școle era chinuită și batjocorită cu o sèlbătăciă fără margini.

Ca să vedeți și voi, fraților, sèlbătăciă aceea, étă vè dămú aicea câteva doveđi, scóse din gazeta noastră „Revista Politică“ din Sucéva, care scrie așa:

Suntú încă unii bét'áni, cari povestescú, că pe vremea directorului Theil dela școla capitală normală din Sucéva, școlariilor români le era fòrte aspru oprítu de a

vorbi între-olaltă românește. Și decă totuși se întâmpla, că óre-care școlaru românú vorbia în limba sa, atunci i-se anina de gátu unú măgarú tăiatú din hárțiă, ori zugrăvitú pe o tablă de lemnú, de care era legatá o ață, și măgarulú acela trebuia s'elú pórte școlaru românú în decursulú întregi septémăni până Sábătată. Sábătată se chemau apoi școlarii din tóte clasele la unú locú și toți aveau dreptulú de a stupi asupra pécătoșiloru români cu măgarii la gátu. Adecă pentru vorba românească copii români erau pe atuncia rușinați și stuțiți de alți copii străini.

Dér și mai chinuită era limbă românească între anii 1834 și 1850 sub învățătorii poleci dela școla normală din Cernăuți, anume: Warnicki, Malawski, Sabara și Paulowicz, căci étă ce scrie despre acésta „Revista Politică“:

„Învățătorii numiți alegeau dintre băieții fii-cărei clase mai multú censori, pe cari anume îi puneá să ia séma, cari școlari voru vorbi românește. Censorii aceia erau de două feliiuri, adecă: censori mai mari și censori mai mici. Fii-care laiță din clasă avea câte unú censorú mai mare și unultú mai micú, și toți censorii fără deosebire aveau câte-o tábliță de lemnú, pe care era scrisú nemțesce cuvântulú: „Sémú pentru limbă.“ Táblița aceea era ciurma limbei românești. Cum auđia unú censorú, că óre-care școlaru românú vorbea românește, pe locú îi da ciurma'n mână, și bietulú băiatú o primea cu lacrimi în ochi, căci trebuia s'o primescă. Dér ca să scape de urmările ciumei, băietulú pándea să auđă vorbă românească între alți școlari români și astfelú da ciurma în mână altuia.“

„Adunându-se a doua di școlarii prin clasele lor, se înțelege că ciumele trebuiau să se afle în mâinile unor copii români și ele trebuiau să fie tóte, adecă să nu lipsescú nici una. Acuma censorii strigau: „dați táblițele încóce!“ Esindú cei cu táblițele din laiță, censorii le porunciau cu asprime: „cărati-vé la loculú de rușine!“ Loculú acesta era lângă tabla școlii. Pe elú se puneau în rândú școlarii români, ținendu táblițele ciume în mâinile lorú și plângendu, pentru-că acuma aveau să fie pedepsiți.“

„Întrá poleaculú-învățătorii în clasă.“

„Voi sunteți cei nepocăiți?“ — le dice elú celorú de lângă tablă — „bătu încóce!“ Acuma băeții erau întinși pe laiță și sèlbaticulú învățătorú începea a le melița dosulú, ca să le urce mînte la capú.

„Dér bățulú nu era medicină numai pentru sugrumarea limbii românești, ci elú era întrebuițatú ca buruiănă de lécú și pentru învățarea limbii leșesci.

Școlariiloru române le diceau învățătorii poleci, când le auđiau vorbindú românește: „Ar fi copile frumușele și de trebă, dér fé... mi-e gréță, că vorbescú țigănesce!“

De aceste batjocuri ale Poleciloru ne-a mântuitú prea bunulú și prea luminatulú nostru Impăratú în anulú 1849. Maiestatea Sa a despărțitú adecă Bucovina de Galiția pentru totdeuna, i-a datú țării noastre unú guvernú séu o cărmuire deosebită în Cernăuți, și ca să nu mai fiá prigoniță și asuprită limba noastră românească, prea iubitulú nostru Impăratú a mai datú o lege fòrte bună și înțeleptă, care este temelía împărăției Sale, și de care trebuie să se ție toți supușii Austriei. Legea aceea a eșitú în 21 Decemvre 1867, și s'ă aflá în articoululú 19, care dice așa: „Tóte popóvle Austriei au aseména drepturi, și fii-care poporú are dreptulú nevătémătu, de a-și apăra nația și limba sa, și a se îngriji de densesce. Împărăția recunoscé, că tóte limbele unei țări suntú asemenea îndreptățite în școle, în diregătorii și'n vieța de obște. În țările unde locuescú mai multe popóvle, școlele au să fiá așa întocmite, ca fărú nici o silă să capete fii-care poporú mijlocele de lipsă pentru școlele în limba sa.“

Legea asta împărătescă are și astăzi putere, decă unii străini totú ne batjocorescú limba. Étă doveđi din „Revista Politică“, care nu mai multú decâtú anulú trecutú scria următoarele:

„O femeia din Roșă (lângă Cernăuți) vine la unú preotú din apropiere, și grăesce cătră preotú rusesce. Preotulú judecându-o după portú, îi răspunde românește, dér femeia totú nu se lása de limba rusescă. Atunci se scólá unú teologú, care era marturú la vorba dintre femeia și preotú, și dice: „d'apoi bine leliță, și eu suntú din Roșă, și te sciu, pentru-că m'ai fostú vecinú. Atunci nici nu sciai vorbi rusesce, cum de ț'ai uitatú déră limba românească?“ — „Să trăesci, domnișorule.“ — răspunde acum femeia, și decă mă cunoscé, apoi ț'i-o spune dreptatea: Véndusem odatá lapte la unú domnú din Cernăuți. Domnulú acela m'ai ținutú într'o di o cazaniă frumósă și m'ai dísu, că numai acela póte să aibă parte de raiu și de împărăția ceriului, care vorbesce în casa sa limba lui Dumneșeu, adecă limba rusescă. Eară cine vorbesce limba țigănescă, adecă cea românească, acela va sta afară la pórtá raiului, ca câniú, și Dumneșeu s'a ferí de a'lú lása în raiu, cum ne ferimú noi astăzi ai lása pe țigani în ogrăđile noastre. De atunci mă ferescú a vorbi în limba românească împreună cu soțulú meu și cu copiii mei, și totú așa face și o vecină de ale mele!“

Vé'ntrebú acuma, fraților sáteni:

óre'n adevéru domnú să fi fostú acela, care a vorbitú cătră femeia din Roșă așa? Dómnue feresce! Elú a fostú o lepădătură nerușinată de veneticú, unú mișelú și unú ticălosú fără părechia, unú dușmanú de mórte alú limbii românești și alú némului românești. Și se vede, că suntú încă mulți mișei de aceștia, căci étă ce mai scrie „Revista Politică“:

„În Mologhia, satú aprópe de Cernăuți, despărțitú în deosebite coturi ale satului trei părți de Români, o parte de Ruteni și una de Nemți. Nu de multú se însurase unú Românú în cotulú Ruteniloru. Românulú acela merge într'o Duminecă la unú preotú tinerú, și preotulú îi dice: „D'apoi bine, bade Simióne, la vérlú dumatiale este astăzi parastasú. masă mare, cum de nu te-ai dusú și d-ta la dènsulú? Astăzi e dóră Duminecă, ai fi avutú destulú timpú să te duci!“

— „D'apoi, domnule părinte, răspunde badea Simeonú, cine dintre noi Ruși s'ar înjosi să mergá la unú Moldovénú la masă? Alceva decă m'ar fi pofititú unú Rusú, la elú mé duceamú cu dragá inimá, căci la masa unui Rusú și Dumneșeu șede, bea și mánăncă cu plăcere, ér la unú Moldovénú nu!“ — „Și cine ț-au spusú d-tale acésta?“ — întrebá ténérulú preotú plinú de mirare. — „Cine s'emi spuie?... spusumú-au ei mai mulți domni.“

Totú „Revista Politică“ scrie că la unú parastasú în Boianú unú Românú a grăitú așa: „Odatá vomú fi cu toții Ruși, și fericitú de cela ce scie rusesce, căci în raiu se vorbesce rusesce, ángerii vorbescú rusesce, Dumneșeu asemenea, și la vremea de apoi, când va veni Christosú să judece lumea, totú în limba rusescă va vorbi.“ Cine i-au spusú Românului vorbele acestea, elú n'a vrutu să spuie.

„Revista Politică“ mai scrie și acesta: „Unú țeranú românú cumpérá pe piata de rimători din Cernăuți unú macurú, se duce la scriitorulú, ce dá țidulele de lipsă, și își cere țidula în limba românească. Scriitorulú se rătesce la elú strigèndú: „ce nu grăiesci rusesce?“ Românulú îi răspunde dárzú: Nu sciu altá limbă, numai românește!“

„Totú în Cernăuți, pe piata fénului, vrea să cumpere unú jidanú lemne dela unú Românú din Roșă și vorbesce cu Românulú rusesce. Vine unú altú treilea omú și-lú întrebá pe Românú, de ce nu vorbesce românește? Acuma jidanulú răspunde repede: Pentru-că în Bucovina nu i ertatú a vorbi românește!“

„Unú învățătorú dintr'unú satú rusescú are unú fiu la gimnasiulú din Cernăuți, care învață religia în limba română. Parochulú din acélú satú cetesce atestatulú fiului de învățătorú și i dice

elú frumosú și tinerú și neinsuratú. Se duse decú în casă și se puse cu fata la masă și mánăcară și béurá și se drăgostirá.

Cum veni cea mai dintéiu Duminecă, chemá împăratulú pe preotulú de i cununá, și aduná pe toți sfetnicii și pe domniú cei mari și făcurá o nuntá, numai ca ea, nuntá împărătescă, colea cu béturi scumpe, cu musicanți mai altecum de cum suntú țigani noștri.

Din minuta aceea Marióra era împărătesă. La doi ani după aceea îi dedú Dumneșeu unú drăguțú de copilașú, albú ca unú bulgárú de cașú și grasú ca unú pepene. Bucuria ei și a împăratului. Făcut'au unú botezú mai avamá dóră decâtú nunta; căți preoți și vlădicí, căți crai și împărați, căți domni mari și mici toți s'au ospétatú la botezulú acela, și s'au bucuratú, că împăratulú va avea următorii.

Unú lucru însă nu putea pricepe poporulú: cum adecă de înălțata împărătesă nu merge nicú-odată la biserică? Decú poporulú prinse a vorbi multe de tóte, până ajunsse vestea la urechile vlădicului, ér acela spusé împăratului, că étă poporulú ar dori, ca înălțata împé-

rătesă încă să mergá baremi din când în când la biserică, că atunci se îndemna și poporulú mai bine. Cum ajunsse împăratulú acasă, îi dîse împărătesei:

— Draga mea, de când ne cunoscemú, tu la sfânta biserică n'ai fostú și cununia o făcurámú în casă. Duminecă hai cu mine la biserică, că așa cere poporul.

— Bucurósă așú merge, scumpulú și dragulú meu soțú, dér de mergú, eu sciu că va veni la mine feciorulú celú frumosú, s'a pune lângă mine de mine nu l'a vedea, și m'a întreba ce am vedutú în séra aceea în biserică, și de nu i-oiu spune, ne ia copilașulú.

— Fiá ce-a da Dumneșeu, tu trebuie să vii cu mine la biserică, că de nu, poporulú crede că tu ești păgánă, și într'o împărăția creștinescă, după legile țerei, nu-i ertatú să fiá chiar împărătesă păgánă!

Și s'au dusú în Dumineca cea mai de aprópe la biserică. Bucuria poporului că și vede împărătesă în biserică! Dér cum se pusé împărătesă pe scaunú, veni lângă ea feciorulú celú frumosú de nime nu'lú vedea decâtú numai ea și o întrebá:

— Spune'mi, Marióra dragă, ce ai vedutú tu în séra aceea în biserică?

Ér ea dîse:

— Nu am vedutú nimica.

— Așa? nu'mi spuie? să scii déră, că pe când ajungí acasă, ț'e mortú copilulú.

— Fiá ce-a vré Dumneșeu!

Și în adevéru, când ajunsse acasă, copilulú era mortú. Supérarea ei, dér supérarea împăratului! Gándeai, că s'or prápădi de părere de réu. Dér ce să facá, a'lú invia totú nu puturá, ilú îngropará cu pompá și în Dumineca urmátóre dîse împăratulú cătră împărătesă:

— Draga mea, hai érá la biserică.

— Mă ducú, scumpulú meu, dér să scii că ér vine feciorulú celú frumosú, și de nu i spuie ce am vedutú atunci în biserică, ne omórá ori pe mine, ori pe tine, ori pe ammèndoi.

— Fiá, ce va fi, tu hai la biserică, și de a veni și elú și de te-a întreba, spune i ce ai vedutú, apoi ce va vré Dumneșeu, aceea va fi.

Și a mersú la biserică, și ér a venitú feciorulú celú frumosú și s'a pusú lângă ea:

— Spune'mi, Marióra dragă, ce-ai vedutú atunci în biserică, că de nu, cum mergí acasă, cum mori.

— Étă ț'i spunú, te-am vedutú făcèndu ț'i focú și scoțèndú din traistá unú copilú micú mortú și frigèndu'lú, apoi l'ai mánăcatú, ér eu m'am dusú îngrețosatú de acolo și de atunci n'am mai avutú ochi să te potú vedé.

— Hei, veđi Marióra, nu m'ai pututú tu spune atunci, că nu ț'i muriau părinții și eu eram astăzi altulú? Uite Marióra, eu am fost osènditú de Maica Precestá, să mé facú smeu și să trăescú numai cu copii mici, până s'a afla o fatá curatá, să mé pândescă și s'emi spuná verde în buze, faptele mele. De azi încolo suntú și eu omú ca alți ómeni, ér tu fi sănétósă, mai multú nu te cautú.

Auđindú împărătesă vorbele acestea, mai prinse putere. Ér când ajunsse acasă, era să nebunescă de bucuria. Și cum nu, rogu-vé, când aflá copilulú înviatú și pe muma-sa și pe tatá-séu și pe mátușă-sa, și toți ai lorú înviați. Atunci se încinse apoi o veselie, de gándeai, că n'a mai avé sfèrșitú, dér sfèrșitu-s'au totuși ca și povestea mea.

Culésá de Petru Colceriu, învățătorú în Suceagú, lângă Clușiu, și scrisá în Rodna la 18 Octomvre 1889.

invățătorului se nu mai învețe fiul lui religia în limba românească, căci Rutenii au se fiă odată stăpâni în Bucovina.

Din toate câte le-ați auzit despre prigonirile, ce le-a suferit *limba românească* la noi în Bucovina, începând dela anul 1786 și până astăzi, v'atți încredințat cu bună seamă și voi, fraților săteni, că dușmanii *limbei noastre* au fost mai înainte Polecii, er acum sunt unii domni din Galiția. Acei domni scornesc — după cum ați vădit — minciunile cele mai cornurate, ademenindu-i cu densesle pe țeranii noștri nescintori, se se lapepe de imba românească.

Ună nemiță foarte învățată, anume Hoffmann, a scris înainte de 40 de ani, că „*limba românească este atât de frumoasă și bogată, încâtă cu deosebire s'ar potrivi să fiă vorbită de cel mai luminat popor de pe lume.*”

Domnii boici venetici o știu acosta. Domnii boici venetici știu și aceea, că *limba românească* se trage dela cea mai renumită limbă de pe lume, adică dela limba latină, și că noi Români împreună cu frații noștri Franțuzii, Italianii, Spaniolii și Portughezii suntem cea mai strălucită și mai mare familie de popore din Europa, fiindă la un loc aproape de 150 de milioane de suflete. Domnii cari ne fac țigan și dică, că cei ce vor grăi românește, au se steie ca câinii la ușa raiului, fac păcatele cele mai grele, când batjocoresc astfel dreptatea dumnezească, înaintea căreia toate limbile pământului au asemenea drepturi. Domnii aceștia calcă în picioare și *articolul 19 al legii împărătesci* din 21 Decembrie 1867, înaintea căreia toate limbile împărăției Austriei încă au asemenea drepturi, ca și înaintea *dreptății dumnezești*. Dér ce le pasă domnilor acestora de toate acestea? Ei anume vrău se prefacă adevărul curat ca lumina soarelui în întunecă, ei anume aruncă cu glodă în *mărgăritarul cel strălucit al limbei noastre*, pentru-că știu ei prea bine, că decă țeranii români din Bucovina își vor perde limba, atunci își vor perde și școala și biserica și toate drepturile, și că toate acestea bunuri au se trecă în mâinile lor.

Câtă timp a fost Rărancea sată românească, omenii de acolo nu și-au perdut credința; dér îndată ce s'au rusit, Români rusiți rărancei au trecut la unia. Etă, fraților săteni, o pildă îngrozitoare, că satele din Bucovina, cari se rusesc, sunt în primejdia de a perde până și credința...

O, și multe sate românești de-ale noastre s'au rusit în restimpul cel de peste 100 de ani, de când ne aflăm sub împărăția Austriei. Stănesci, Călinesci, Bobesci, Cabesci, Cucurmică, Mămaiesci, Rărancea, Chlivesci, Orășeni. Toporașii, Gavrilești, Zopeni, și încă alte multe sate au fost odinioară curată românești, eră astăzi spre marea noastră daună sunt rusesci. Prin aceste sate au venit adică galițienii goi, flămânzi, năcăjiți ca vai de dinșii, căutându-și pânea de toate dizele. Fiind ei foarte nătângi și înținați pentru limba lor rusească, țeranii români au început a vorbi cu densii numai rusesce, și au perdut decă limba românească, și așa perdute sunt pentru noi și satele acelea. În chipul acesta treba a ajuns așa de departe, că Rutenii sunt astăzi în Bucovina în număr 239 mii, er noi Români numai 190 de mii, și Muscalii au tipărit 10 porunci, imprăsciindu-le în multe țeri și dicendă în porunca a treia, că o parte a Bucovinei are se fiă a lor.

E decă timpul, fraților săteni, se vă treziți și se nu vă mai perdeți *limba românească*, căci precum vedeți, primejdia este foarte mare.

Noi am băgat de seamă, cu multă amărăciune de inimă, că unii din voi cu un hargat rus, cu un pădător de nopte rus, cu jidani, cu o mōșă rușă și cu alți Ruși vorbesc numai rusesce. Amă mai băgat de seamă, că dacă se află un rus între 10 ori 20 de Ro-

mâni, Români hodogoresc cu densul numai rusesce. V'ntrebă acuma, decă s'ar duce unul dintre voi în Galiția și ar vorbi românește, ore Rușii de acolo vrea se vă răspundă în limba voastră? Dōmne feresce! Decă trebuie se vă incumînțiți și voi, fraților, numai decă, trebuie se grăiți cu Rușii, cu jidani și cu toți străinii din satele voștre numai românește, căci limba este astăzi sufletul unui popor, și decă vi-i dragă viața voastră și a copiilor voștri, dragă trebuie se vă fiă și limba românească. Pentru dinsa voi trebuie se fiți de acuma înainte nătângi și înținați, cum sunt Rușii pentru limba lor.

Decă limba românească a fost păstrată cu atăta tăria de strămoșii noștri în timpul cel amar de o miă de ani ală potopului selticilor, voi fraților se n'o puteți păstra astăzi, când aveți dreptul împărătesc din *articolul 19 al legii* din 21 Decembrie 1877? De s'ar întâmpla, se vă mai batjocoresc niște domni *limba*, voi fraților se nu tăceți, ci se vă apărați cu *articolul 19*, și batjocurile auzite se le spuneți și preoților s'au învățătorilor din satele voștre, ori se le puneți pe hărtia, și apoi în răvașuri se le trimiteți la gazeta „*Revista Politică*” din Suceava! Tipăindu-se acele batjocuri în „*Revista Politică*” și cetindu-le noi *Români luminați*, pe batjocuritorii *limbei românești* îi vom trage la refuzială, și împotriva lor ne vom plange până și înaintea *prea luminatului nostru Impărat*, a cărui dorință și voință este, ca *limba noastră* se fiă ținută în cinste, er nu batjocurită.

Și ca se vă ciustiți, fraților, voi singuri limba cum se cade, trebuie se grăiți românește nu numai cu toți străinii de prin satele voștre, ci și cu preoții, cu învățătorii, cu scriitorii voștri sătesci, cu domnii de prin toate diregătoriile și cântărețurile, mai pe scurtă cu totă lumea din Bucovina. Asemenea grăiți ca toate scrisorile, ce le faceți, se fiă scrise în limba românească. Nu voi trebuie se știți limba preoților, învățătorilor, scriitorilor și tuturor domnilor, ci ei trebuie se știe limba voastră. Nică un preot, nică un învățătoriu, nică un scriitor, nică un domn n'are dreptul se vă silăscă a grăi în limbi străine, căci decă v'ar sili, atunci ar păcătui împotriva *articolului 19 al legii împărătesci* din 21 Decembrie 1867, ar păcătui deci împotriva voinței *prea luminatului nostru Impărat*. Eră voi, decă ați grăi cu domnii în limbi străine, ușor ați pute ave pagube foarte mari, și etă cum: Se întâmplă de-o pildă, că pică o năpaste pe capul unui Român, și el este pirită la criminală. Românul acela pōte știe grăi, cum se dice „*rupe-taie*” în nisce limbi străine. El vine înaintea judecătorului, care se dicemă că vorbesce cătră dînsul într-o limbă străină. Acuma decă Românul n'are atăta minte se dică: „*Domnule, eu știu numai românește!*” apoi prea ușor se pōte întâmpla, că la protocol Românul se se incurce cu limba străină, și așa se-și incurce și treba. Urmarea încurcării pōte fi pedepsă cu închisōre ori pedepsă bănescă. — Se luăm altă pildă: Un Român vrea se-și facă un contract de cumpăratură, un testament, ori altă scrisōre. Dacă-i face cineva scrisōrea aceea în limbă străină, Românul nu înțelege, ce stă scrisă într'ēnsa, și așa de multe ori o pășese tare rău. — Vă dicemă decă încă odată, fraților săteni, *limba românească este un drept dumnezeesc și împărătesc, păziți-o, păstrați-o, apărați-o, cinstiți-o, căci numai așa veți fi și voi păziți, păstrați, apărați și cinstiți de Dumnezeu și de omenii!*

Inse ca se implinescă *poporul român din Bucovina voia lui Dumnezeu*, adică ca se crească, se se înmulțescă și se stăpănescă pământul strămoșesc, pe care locuiesc de 1783 de ani, voi, fraților săteni pe lângă păstrarea ca ochii din cap a *limbei românești*, trebuie se purtați grijă neadormită încă de două lucruri, anume

de păstrarea *moșilor voștre și de trimiteră copiilor voștri la școlă ori la meșteșuguri*. Este lucru prea vederat, că un popor fără de carte este așa de nenorocit, cum este un om cu totul orb. Și este erăși lucru prea înțeleș, că un popor, care-și vinde moșia, își vinde pânea de toate dizele, își vinde hrana copiilor, și vine o vreme, când el trebuie se peră.

Vieta voastră, fraților, este așa-dar: limba românească, moșia românească, și școala românească. Păziți aceste trei lucruri cu muncă și treziă necontentă, și Dumnezeu va fi cu voi!

Incă câte-va cuvinte, și apoi sfârșim. Avem scire, că la anul er au se mērgă comisari împărătesci prin satele Bucovinei, ca se numere poporul, și așa se se scie, câți locuitori are țera întregă. Lucrul acesta este de foarte mare însemnătate. Este deră de lipsă, fraților săteni, ca și voi se vă pregătiți pentru dînsul. Pregătirea e foarte ușoră.

Când veți fi adică chemați înaintea comisariului împărătesc, și el va pune întrebarea: *Cum vorbesci? ori de ce nație ești?* atunci fie-care dintre voi se răspundă ca fală și cu mândria: „*Românește vorbesc, sunt Român!*” Puneți-vă deră cu toții la cale, stătuți-vă de pe acuma, ca nică un suflet român din Bucovina se nu se perdă la numărarea poporului din anul 1890, nică un Român se nu grăiască cu comisariului împărătesc în limbi străine, și așa din greșală se fiă scris și numărat la o nație străină...

ECONOMIA.

Despre omenii, cari trăiesc peste câț le ajung mijlocele.*)

VI.

Tinerii se însoră de multe ori pripit și fără precugetare. Un tēneru înțelnesce într-o societate de danț o fată „*frumușică*”; îi place, danțeză cu ea, o curteză și merge acasă spre a visa de ea. În cele din urmă se amorescă într'ēnsa, o petesce, o ia de nevastă și duce pe „*frumușica*” la casa sa, unde începe a-o cunoșce mai bine. Până aici toate au mers neted. Tēnera femeia a fost până aci naturală, dragălașă și încântătoare. Acum trebuie se între în o altă sferă a vieții; bărbatul o vede acum mai deaprobe și dîlnic, și ea trebuie se conducă casa.

Cei mai mulți însurați tineri au lipsă de câțva timp, spre a se obicinui unul cu altul. Chiar și aceia, a căror căsătorie a fost cea mai fericită, au ajuns numai după mică lupte și neînțelegeri la liniște și pace. Bărbatul nu află îndată poziția sa adevărată, femeia asemenea n'o află pe a ei. Una din nevestele cele mai fericite, din câte cunoșcem, n'a istorisit, că celă dintēiu anul ală căsătoriei lor a fost celă mai neliniștit. Ea avea se învețe multe și se temea foarte, că nu va face un lucru séu altul pe plac, c'ună cuvēntă ea nu-și găsi încă adevărată poziția. Dér unor naturi bune de inimă și pline de iubire, nu le va fi greu de a se deda cu timpul cu traiul lor.

Nu totă așa s'a întâmplat cu părechea, de care vorbirăm mai înainte. Bărbatul și nevasta sa, tēneră și „*frumușică*”, intrară în noua viață fără de a se mai cūgeta mult și pōte că aveau așteptări prea mari în ce privea norocul lor. Ei nu voiau se știe de aceea, că amoresații, îndată ce s'au căsătorit, trebuie se țină seamă și de viața practică: n'au fost pregătiți nică pentru micle certuri și supărări, cari isvorau din deosebirea firei și a tempera-

mentului lor, și amēndoi se simțiră desamăgiți. Micle atențiuni, cari au atăta farmec pentru amoresați, încetară. Atunci nevasta „*frumușică*” se crezi negligeată și căută a se ușura prin vēsare de lacrimi. De nimicū însă nu li-se urășce mai mult bărbatilor, decă de lacrimi, mai ales decă se varsă pentru nimicuri. Lacrimile în aceste casuri nu deșteptă o simpatie plină de iubire, ci mai mult înștrăineză. Ele cauză amărăciune la amēndou părțile. Decă temele în loc de a cēsta ar încerca mai bine a fi prietinoșe și amabile, cu câtă n'ar fi mai fericite! Multe căsătorii devin nenorocite, pentru-că femeia nu încetă a ceda înclinării sale de a se mânia și certa, până când acesta i se face a doua fire și de aici încolo o viață plăcută nu mai e cu putință.

De sigur, că daruri deosebite spirituale sunt o prețioasă zestre pentru viața casnică. Dér ori-cât de încântătoare ar fi, ele nu vor deștepta nică pe departe atăta iubire și alipire, ca o inimă caldă și mulțamită. O inimă ca acesta te pōte ferică mai mult și mai durabil.

În exemplul, ce l'am adus, tēnerul fusese atras numai de fața frumoasă a nevestei sale — numai acesteia îi dedică el amorul și stima, așa că după ce soția sa cu timpul a început a-și perde frumșea, a început și densul a recunoșce, că a făcut o prostie. Și atunci, când viața familiară nu mai are nică o atracțiune, când bărbatul tēner găsesce, că de casa sa numai măncarea îl mai legă, atunci se va înștrăina încet cu încet de tot de ea. El își va petrece serile prin birturi și cafenele, căutându distracțiune în joc și bētură și sērmana lui soția tēneră, va deveni totă mai nenorocită.

Pōte o asemenea părechiă mai are și copii: dér nică bărbatul, nică nevasta nu pricepe a-i cresce și a le păstra sănătatea. Mai întâiu copiii sunt priviți ca jucăria, după aceea ca nisce păpuși, cari se îmbracă de modă, și mai târziu ei fac părinților mari griji. În viața unei astfel de părechii nenorocite abia se ivesc o oră liniștită și veselă. Și unde nu domnesce voia bună, nu înclinarea de a-și ușura viața unul altuia și a și-o înveseli, de a-și arăta reciproc atențiune și a împărți împreună bucuria și necasul — acolo iubirea dispăre cu încet și la bărbat și la nevastă.

Se dice: „*Când intră sērăcia pe usă, dragostea sboră pe ferestră.*” Dér nu numai din casa omenilor sērăci fug iubirea, ea tuge și din casele omenilor avuți, îndată ce inimile nu-și sunt simpatice și nu sunt veseli. În multe case se oferă totă comoditate; nimicū nu pare a lipsi din ele: odăile prietinoșe și ierna bine încălțite sunt bine și frumos aranjate, toate sunt curate, masa este bine încărcată, și totuși nu domnesce veselie într'ēnsa. Lipsesc fețele fericite, pe cari se pōte ceti mulțamirea și voia bună. Căci în cele din urmă comoditatea esteriōră nu formeză decă o mică parte a binecuvēntărilor bunei căsnicii. Ca în toate celelalte raporturi ale vieții, așa și aici starea sufletescă este, dela care atērnă binele séu rēul omului.

Cei mai mulți logodnici se gāndesc în timpul câtă sunt

* După Smiles-Schramm.

logoditii prea puțin la problemele și datorințele căsătoriei. Ei sunt prea puțin conșcii de serioșitatea pasului lor. Ei nu se gândesc la urmările lui. Cuvântul: „Căsătoria este o loterie“ se aude pretutindeni. Der acest cuvânt este adevărat, decât nu avem în vedere ceea ce ne dictează înțelepciunea; decât atunci, când ne alegem o nevastă sau un bărbat, suntem cu mai puțină precauție, decât când tocim un servitor ori o servitoare, cărora le putem da drumul în fiecare zi; decât lăsăm a fi seduși numai de niște ochi frumoși, de-o statură frumoasă sau de o pungă plină, și decât urmăm numai unei pasiuni trecătoare ori lăcomiei de bani: atunci în adevăr căsătoria sâmbătă unei loterii, în care omul poate face un câștig, cu toate că te poți rămăși o sută contra unu, că nu va trage decât un număr sec.

Der este ore de lipsă ca căsătoria să semene unei loterii? Dacă învățăm pe fete să cunoască ce înseamnă adevărata iubire și nu lăsăm ca ele să tragă înțelepciunea din romanuri, și decât tinerii bărbați când își vor alege o soție, dela a căreia minte și însușiri ale inimii depinde totă fericirea căsniciei lor, se vor uita ca să fie virtuoză, amabilă și să aibă calitățile bune recerute, atunci căsătoria nu mai sâmbătă cu-o loterie. În cazul acesta bărbatul și nevasta pot fi aproape siguri de viitorul fericit și mănos. Adevărat, că, ca în toate lucrurile omenești, poate rătăci omul și aici, der rătăcirea lui nu va avea urmări așa triste, ca atunci, când își va întemeia fericirea pe întâmplarea unei loterii.

Un alt punct însemnat este, ca între împrejurări omul să poată dice nu. Dacă îl atrag seducerile sau se apropie de el ispita, să dică îndată nu, lămurit și hotărât: „Nu, nu voiesc“. Mulți n-au curajul moral de a face acesta. N-au în vedere decât numai mulțumirea egoismului lor. Sunt incapabili de a se lipsi de ceva. Ei se aruncă în brațele ispitei și a plăcerilor. Așa merg pe cărarea, care duce la risipă, la crime și la perire totală. Ce judecată face în asemenea cazuri societatea? „Omul acesta“, dică ea, „a trăit peste cât îi ajungeau mijlocele sale“, și dintre aceia, cari au trăit pe cheltuiala lui, nici unul nu-i va mulțumi, nici unul nu-l va compătimi, nici unul nu-i va ajuta!

Ce însușiri și virtuți trebuie să aibă o țerancă adevărată.*

„Unde sunt timpurile acelea bune unde mai aflai câte o fată, a căreia mândria și bucuria sta numai în aceea, ca să se potă numi țerancă adevărată, și care să potă fi spre fericirea bărbatului ei!“ Așa dică o tânără, care umbla la pește. „În dece locuri am fost, unde sciam că sunt fete de maritat și nu mi-am putut găsi nevastă potrivită“, adăuse el.

Unele fete se rușinează a se numi țerance, ele mai bine voiesc să fie dâmnice dascălăte sau preotese. Numai oțiră de penă să aibă pe pălăria, și nu te mai poți apropia de ele, căci au învățat și ele puțină carte, au fost la oraș, știu stricăni ș. a., se feresc de sora, se nu dică de lucru, și n-au alte în cap, decât cum să se gătască mai frumos. Altele er nu sâ mai bune, deși sunt lucrătoare, căci sunt murdare, rău năvărite și proște, când merg în câmp

se laudă, că știu să încarce gunoii ca ori și care fecior, pe când acasă la ele domnesce cea mai mare neorânduie. Ele nu știu să facă o mâncare de Dâmnice-ajută, e păcat de bucatele, cari ajung pe mâna lor. Ele nu pricepu mai nimic din lucrurile cele mai multe, pe cari o femeie dela sate trebuie să le știe, și sub grija lor mai mult se prădează decât este în stare un bărbat a câștiga.

„Ce poate aștepta un bărbat dela o femeie țerancă, care nu știe alta decât a-și sta înainte tot numai cu aceea, că ce zestre i-a adus ea?“

Așa ni-se tânguesce sârmănuț tiner, și noi trebuie să-i dăm totă dreptatea, deși dăm cu socotela, că nu va fi umblat pe la toate fetele de țeran și că va mai fi și de acelea, cari sunt mândre a fi adevărate țerance cum erau în vremea mai de demult, și cari se laudă cu numele de țerancă. De aceea voim a vorbi de virtuțile și însușirile ce trebuie să le aibă o adevărată țerancă.

Lucru de căpeteniă ce se cere dela o țerancă adevărată este voia și iubirea către chemarea ei, căci puțin, foarte puțin au să îndure atâtea osteneți și lipse, atâtea greutăți și neplăceri, ca o adevărată mamă țerancă. Ea trebuie să aibă o răbdare de fer, nu trebuie să se ațite ușor, trebuie să fie cu atragere către lucrul ei, căci numai atunci pot să meargă bine trebile casei și acesta va fi atuu-i și cea mai bună răsplătă pentru osteneța ei. O faptură leneșă, căreia nu-i ride inima în peptă când vede coșul plin, vite frumoșe și mult altele bune, o astfel de faptură, deși se pricepe îndestul în ale economiei casnice, nu poate merita numele de țerancă adevărată. A sci ce-i de făcut încă nu este destul, numai atunci se trage folos din știință când omul și face ceea ce știe. Strădania la unii oameni e mai mare, la alții mai mică, precum o putem vedea chiar și la copii, că pe unii trebuie să-i imboldim mai tare, pe alții mai puțin, de unde vine că copilul încă de mic trebuie să se dedea, a nu lăsa un lucru din mână până nu-l isprăvesce.

De rânduie și curățenia are o țerancă adevărată tocmai așa mare lipsă ca de aer. Rânduie ajută a sustine casa, curățenia este de lipsă pentru izbândă multor lucruri, er prin necurățenia multe lucruri se prefac în nimica. O femeie pătită ne spune: „Rânduie se poate vedea de acolo, că totă treba își are vremea sa, tot omul slujba lui și tot lucrul locului lui. Blidul cu mâncarea trebuie pus la timpul anumit pe masă, ca să nu se dea privilegiu prin asta de a lipsi dela lucru. În casa de locuit și de dormit, în cămară și în cuhnă trebuie să fie o curățenie deosebită și toate ceri grija cea mai bună.

Ca să sporască economia casei mai este de lipsă și de cugetare. O adevărată femeie trebuie să știe calcula (socoti) și împărți, ea nu trebuie să lase servitorilor odihna de lipsă, căci decât nu, ei își vor răbuna prin lucru rău. Femeia trebuie să știe așa împărți, încât să nu se pierdă nimic. Dintre toate însă să se ferescă, ca nu cumva prin nedibăcia ei în pregătirea mâncărilor să prădeze din bucate, cari se câștigă cu mare osteneță. O astfel de femeie e o comoră îndoită pentru bărbat, căci ea știe cruța dec și sute pe an, și totuși poate imprăștia în jurul ei bucuria și tiguă, și fiicăre bărbat trebuie să știe, că în mâna femeii este puterea de a face din crucer sume mari. Cum ne-am și pută închipui o bună găzdoie, decât nu ar fi totdeauna și cruțătoare. Vedem cu ochii, cum se lătește și pe la sate păcatul de a risipi banii pe nimicuri, căci cu umblarea pe la vecine, cu ospetele, ceretarea țergurilor și altele, țerancele au ajuns mai departe chiar decât orașenele, apoi ce privesc îmbrăcăminte și chiteala, acestea îi costă pe bărbați adevărori câte un suspin sdrăvenit.

Acum vor crede țerancele noastre, că am gâtat cu însușirile, ce li se cer, ba la unele li se vor fi părut prea multe, cari le-am înșirată aci. Der încă n-am gâtat, căci pe lângă cunoștințe în trebile ei, țeranca mai trebuie să fie deșteptă și istetă. Intre aceste însușiri sufletești numărăm următoarele: îngrijire, pândire, hârnici și curaj, căci o femeie fără de acestea va avea să îndure mii de greutăți. Țeranca adevărată trebuie să aibă tăria și chibzuință liniștită, căci una, căreia cât e ziua îi umblă gura, nu poate ajunge așa departe ca alta, care prin liniște arată slugilor și celor din casă, unde și ce au greșit.

Tocmai acest dar este, care ajută ca cutare lucru să se facă bine și la timp.

Vorba cea: „cu oamenii trebuie să vorbim“, merită totă luarea aminte, căci cu așa ceva ajungem mai departe, decât cu mânia ascunsă.

Cea mai de căpeteniă povăț, ce trebuie să o dăm unei țerance adevărate este: să caute a se face plăcută și să fie o mamă îngrijitoare, care numai întru aceea să cunoască cea mai frumoșă chiamare, de a înduce bărbatului viața lui cea grea, de a-i fi credincioasă în bine și în rău. În acesta, precum și în crescerea și îngrijirea copiilor să-și caute ea cea mai mare bucurie și cea mai bună răsplătă a sa. I. C.

Din traista cu minciunile.

Tergul Sasului.

Jupănuț Honț, care era gazdă mare, avea de vânzare trei stoguri de fân. Veni un cumpărător, veni mai mult, der fiindcă Sasul era scump al focului și cerea pe fân, cât nu era vrednic, fânul rămase nevândut mai multă vreme. Intr-o zi etă c'aduce naiba pe-un hoțoman de Românaș cu un car cu patru bouleni și trage de-a dreptul în curtea Sasului.

„Bună ziua, vecine!“

„Multă d-tale, vecine!“

„Nu cumva ție fânul de vânzare?“

„De vânzare, ție ala; numai ni creș, vecine, ala fân de helu mai bun, cum nu mai găsești nici la Sasele noastre, și d'ia vindem cam scump la el, vecine dragă!“

„Apoi bine, vecine, omă face și noi ca toți oamenii. Eu oi mai da, d-ta îi mai lăsa, până ne-om ajunge cu prețul ș'omă face țergu.“

Și unul una, altul alta, ba că-i scump, ba că nu-i scump, până când dela o vreme ploșcu, își apucară mâinile, și hai noroc și dea Dumneș!

Acum cu prețul s'ar fi ajuns ei, der când veni vorba de plată, hoțul de Românaș dică către Sas:

„Vecine, acuma din întâmplare n'am bani la mine, să-ți plătesc fânul, da cum oi ajunge acasă, ție trimiț pe toți, tocmai cum ne-am învoit. Și ca să fie lucrul mai cu nădejde, de astădată n'o să încarc, fără numai din două stoguri; pe al treilea îl lasă zălog, până ție-oi trimite banii.“

„Bine, vecine“, răspuse Sasul plin de bucurie, că și-a vândut fânul cu preț așa de bun; „nu face nimic și dacă trimiți banii, după ce ajungi acasă. Nuni spune la mine, cum chiamă la dâmnice și din ce sat ești, ca să știu, la cine am vândut fânul meu.“

„Numele meu e ușor de ținut minte, jupâne. Eu sunt Ionu Găseșcu, ficiorul lui Niță Nimeresce-lu, din sat din Păcaleni, nu departe de țergul Giolenilor!“

„Scim noi bine, vecine, unde-i satul a d-văstru“, dică Sasul, care nici-când nu mai auzise astfel de nume, der nu voia să se arate prost înaintea Românilor.

Și așa Românașul nostru încercă din stogurile Sasului câtă putură să ia din loc boulenii lui, și după ce și luă rămasă bună dela Sas și i făgădui încă o dată să-i trimite banii, cum o ajunge acasă, se cam mai duse.

Sasul aștepta acuma banii. Aștepta el două-trei zile, aștepta o săptămână, o lună, și nici tu bani, nici tu Românaș, nici tu nimic.

„Ciudat lucru!“ dică el dela o vreme; „da departe trebuie să mai e și satul ala Pocoleni. Ai trecut un lună și jumătate și încă n'ai ajuns Ionu al meu cu fânul alui acasă, să trimiță la mine banii, cum ai spus, chind ai plecat!“

Der vremea trecea înainte și bani dela Românaș te-a ferit Dumneș.

Se sfârși erna — că mi-am uitat să vă spun, că Sasul își vându fânul prin postu Crăciunului — veni și primăvara, o primăvară mândră ca o mirășă tinerică și frumosă împodobită, veni în cele din urmă și vera, oamenii începură din nou a face fân, și Românașul cu pricina nicăiri.

„No, mare prost și Rumânaș ala!“ dică Sasul în gândul lui. „Elu, cumpărat funul chind era scump, și acum boii lui să muncă fun de hele vechi, chind e atâtea de hele nou!“

Der trecu nu numai vera, ci și toamna, ba în cele din urmă să implini și anul, de când cu țergul Sasului, și și Românașul tot nu mai veni cu banii, să-și ia fânul cel lăsat zălog la jupănuț Honț. Intr-o zi Honț vede niște oameni, că se duc la țergu cu vite de vânzare, și îndată-i și opresc în drum și-i întrebă:

„He, oameni buni!... Nu cumva mergeți d-văstră la țergu ala, cum dracu dică la el!... la țergu la Șoleni?“

„Ba chiar acolo, jupâne!“ răspuseră Români naibi, voind să vadă, ce-o să le spună Sasul.

„No, dacă mergeți acolo, căutați pe Ionu Găseșcu-la-el, ficiorul alui Nimeresce-la-el, din sat dela Pocoleni, și spuneți la el, că dacă nu vine mai curând să plătesc funu, care ai luat acum un an, helu care ai lăsat zălog, strică de tot, de nu mai muncă la elu nici muma-sa lui jupănuț dracu... Apoi decât să hi așa, paguba nu-i alui meu, ci-i alui lui, pentru-că nu eu vinovat, ci elu prost vinovat!“

Sandu.

MULTE SI DE TOATE.

Friptă cu supă ferbinte.

În ziua de 24 Octomvre a. e., o copilă a locitorului Teofil Gavlicovschy, din orașul Mizil, județul Buzeu, în vârstă de 10 luni, pe când mamă-sa o lăsa singură în casă (dusă fiind la cuhnă), s'a întins peste o masă, pe care se afla un castron cu conținea niște supă ferbinte. Castronul răsărându-se peste dânsa, ea a fost friptă așa de grav, încât după câteva ore de suferință a încetat din viață. „Mon. Of.“

Stranii forme de nebunie.

Precum împărtășesc foile americane, au fost duși în zilele acestea într-o casă de nebuni din San-Francisco doi nebuni, un German și un American cu numele Hermann Schultz și un American cu numele William Melville. Schultz se ține drept un câne, nu vorbește, ci numai latră, și plăcerea lui e să fugă după car. Melville se ține drept o cloșcă, se pune mereu pe pământ și vrea să ciocască ouăle, ce crede că le-a omat el.

Certificate de proveniență la importul fânii în Spania. Ministrul ungueresc de comerț a încunoscintat camera de comerț și industria din Brașov, că oficiile vamale spaniole au fost avizate, ca dela 1 Decemvre făina ce se importă din statele, cu care Spania are tractate, numai decât se vor prezenta certificate de proveniență să fie tacsată după tariful tractatului. Certificatul de proveniență trebuie să conțină declaraținea hotărâtă și oficială, dată de producător ori fabricant, respective de imputernicitul acestora înaintea autorității ce reșede în localitatea, unde se produce ori se depositează făina, că marfa, la care se referă certificatul, e fabricatul ori produsul său propriu. Astfel de autorități sunt: primarul, camera de co-

*) După Fr. Mohlin.

merțu și industriă, poliția și notarii. Subscrierile autorităților amintite trebuiesc legalizate gratuit de consuli spanioli în Pesta ori în Fiume. În certificatul se se arate: cantitatea, semnul (marca), numărul și greutatea brută, calitatea și felul mărfii. Certificatele se dau în limba spaniolă ori franceză, și de sunt în altă limbă, atunci se fă alăturată traducerea spaniolă, care se se face de un interpret jurat ori de consulatul spaniol.

Favoruri pentru transportul cartofilor. După tariful de până acum, acestu importantu articulu alu producțiunei agricole numai în mic cantități și pentru scurte distanțe se putea transporta cu calea ferată, ca se nu'și pără valorea. Spre a se înlătura acestu rău atâtu pentru producentu câtu și pentru consumentu, ministrulu ung. de comerțu a dispusu, ca acestu articulu se se potă transporta pe tôte căile ferate ung. ale statulu (inclusive liniile căii ferate ung. de vestu și ale căii ferate Budapesta—Cinci-Biserici) în vagonu încărcate deplinu, cu următorele taxe de 100 de chilogramme și kilometri: pentru cei dinteu 100 kilometri 0.13 cr., pentru următorele 101—200 kilometri 0.11 cr. și peste 200 kilometri 0.10 cr. plus 2 cr. competențe de manipulare și dare de transportu. Pe acestu basă va costa de esemplu transportulu a 100 chilogramme cartofi dela Rutka până la Budapesta 39.5 cr., în locu de 60 cr. ca până acum. În curându se va reduce totu astfelu tarifulu pentru transportulu cartofilor și pe liniile căii ferate ung. de nordu.

Căendarul săptămânei.		Brumar.	
Noemvre are 30 zile.		Sorele	
1889		Căendarul Iulianu	
Dum.		24 Ioan Zlat.	
Luni		25 Catarina	
Marți		26 Conrad	
Miercuri		27 Virgiliu	
Joi		28 Sosteu	
Vineri		29 Saturnin	
Sămb.		30 Andrein Ap.	

Tergurile din Ardelu și Ungaria propriea dela 16—30 Noemvre 1889.

16. (Petromani). 17. Căpânaș-Olafău, Zăbala. 18. Öralya-Boldogfalău, Mediașu, Săcu, Zărnești. (Eperjes, Buda. Seghedin. Oravița). 19. Căpânaș-Monosturu, (Biserica albă, Chichinda mare). 20. Beclănu. 21. Agărbiciu, (Soborșiu, Morifeldu, Germanu). 22. (Carăi, Comloșu). 23—30 (Percosova). 24. Bircu, Blășiu, Bociu, Orăștia, Făgărașu, Ațelu, Cloșdorfu, Turda, Uzonu. (Panciova, Vinga). 25. (Satulu mare). 26. Bradu, (Girelsau). 27. Trapold. 28. Murășu-Sereda, (Detta). 29. Apoldulu de susu, Almașulu mare, Rodna veche, (Cefa). 30. Pișcolțu, Zamu. (Ritbergu, Nagy-Gaj).

Tergulu de rimători din Steinbruch. La 18 Nov. n. starea rimătorilor a fostu de 86.927 capete, la 19 Nov. au intratu 1523 capete și au esitu 979 rămânendu la 19 Noemvre unu număr de 87.471 capete. — Se notăză: marfa ungară veche, grea dela 47 1/2 cr. până la 43 1/2 cr. marfa ungară tineră grea dela 44 cr. până la 51 cr., de mijlocu dela 50 cr. până la 50 1/2 cr. — ușoră dela — cr. până la — cr. — marfa țărănească grea dela 41 până la 50 — cr. — de mijlocu dela 49 cr. până la 50 cr. ușoră dela 46 cr. până la 47 cr. — Marfa de România de Băkonu grea dela — cr. până la — cr. transito mijlocu grea dela — cr. până la — cr. însă transito ușoră dela — cr. până la — cr. transito mijlocu grea dela — cr. până la — cr. Marfa sârbăscă grea dela 47—48 cr. transito, mijlocu grea dela 47—48 cr. transito, ușoră dela 47—48 cr. Porci îngrășați de unu anu dela — cr. până la — cr. îngrășați cu cucuruzu dela — cr. până la — cr. îngrășați cu ghindă dela — cr. până la — cr. Cântăriți la gară cu 4 1/2.

Bursa de mărfuri din Budapesta dela 20 Nov. 1889.

Săminte	Cantitatea per Hect.	Prețul per 100 chilogr.	
		dela	până
Grâu Bănățenesc	79	8.45	8.50
Grâu dela Tisa	79	8.40	8.45
Grâu de Pesta	79	8.40	8.50
Grâu de Alba-regala	79	—	—
Grâu de Bácska	79	—	—
Grâu ung. de nordu	79	—	—

Săminte vechi ori nouă	soiulu	Cantitatea per Hect.	Prețul per 100 chilgr.	
			dela	până
Săcară	Nutrețu	70—72	7.20	7.40
Orzu	de vinars	60 62	6.—	6.30
Orzu	de bere	62.64	6.75	7.50
Orzu	de bere	64.61	8.—	9.50
Ovăsu	—	39.46	7.—	7.40
Cucuruz	bănăț.	75	4.80	4.85
Cucuruz	altu soi	73	4.70	4.75
Cucuruz	—	—	—	—
Hirișcă	—	—	5.20	5.40

Bursa din București din 13 Nov.

Valori	%	se cumpt.
Renta română perpetuă 1875	5 1/2	98.1/4
Renta română amortisabilă	5 1/2	95.3/4
dtto	4 1/2	82.1/4
Renta rom. (rurale convertite)	6 1/2	100
Oblig. de stat C. F. Române	6 1/2	—
idem	5 1/2	—
Imprumutul Openheim 1866	5 1/2	—
Imprumutul Oraș. București	5 1/2	89.
idem	5 1/2	—
Impr. or. B. cu prime Loz. fr. 20	7 1/2	104.
Credit fonciar ruralu	5 1/2	96.85
idem	5 1/2	—
Credit Fonc. Urb. din București	7 1/2	103.1/2
idem	6 1/2	102.
idem	5 1/2	91.3/4
Credit Fonc. Urban din Iași	5 1/2	74.1/4
Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300	10 fr	255.—
V. N.		
Banca Națion. ult. div. 73.35	500	1062.—
Dacia-România ult. div. 24 lei	200	280.—
Naționala de asig. ult. div. 18 lei	200	268.—
Banca Rom. ult. div. fr. 10	500	—
Soc. Rom. de Constr. ult. div. 250	250	210.—
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 27.50	250	—
Soc. Rom. de Hârtie ult. div. 100	—	—
Soc. de Reas. ult. div. 101. aur	200	—
Națion. de Asig. ult. div. 128.35	—	—
Societ. de Constr. ult. div.	—	—
Societ. de Hârtie ult. div.	—	—
Agio în Bursă	—	—20
Rubla de hârtie	—	—
Banca Națion. a României		
Scompt.	6 1/2	—
Avansuri pe efecte	7 1/2	—
Avansuri pe Lingouri	7 1/2	—

Cursulu la bursa de Viena

din 22 Noemvre st. u. 1889.	
Renta de aur 4 1/2	100.90
Renta de hârtie 5 1/2	96.90
Imprumutul căilor ferate ungare	—
aur	114.40
dto argintu	95.90
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (1-ma emisiune)	99.85
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (2-a emisiune)	—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (3-a emisiune)	112.75
Bonuri rurale ungare	88.—
Bonuri croato-slavone	105.—
Renta de hârtie austriacă	85.45
Renta de argintu austriacă	85.75
Renta de aur austriacă	108.80
Losuri din 1860	139.35
Acțiunile băncii austro-ungare	923.—
Acțiunile băncii de creditu ungar.	334.—
Acțiunile băncii de creditu austr.	312.—
Galben împărătesc	5.65
Napoleon-d'ori	9.42 1/2
Mărc 100 imp. germane	58.22 1/2
Londra 10 Livres sterlinge	118.65

Editoru și Redactoru responsabilu. **Dr. Aurel Mureșianu.**

N-r. 18718/89.

PUBLIKAȚIUNE

referitore la statorirea dărei de casă pentru anii 1890, 1891 și 1892.

Pe temeulu ordinațiunei înaltulu ministeru de finanțe reg. ung. din 18 Octomvre a. c. Nr. 66881, se aduce lătare

conșcință generală, cum că măsurarea dărei de casă statorită în sensulu §§-loru 11 și 12 ai art. de lege XLIV din 1883 pentru anii 1887, 1888 și 1889 espiră cu anul acesta. Pe temeulu dateloru de dare adunate cu ocaziunea conscrierei dărei, precum și pe basa fasionărilor posesorilor de case se va statori încă în decursulu anulu acestuia darea după clasele și după chiria de casă pentru următorii 3 ani: 1890, 1891 și 1892.

Fasiunile din partea posesorilor de casă asupra chiriilor încassate în anul 1889 au se se așternă la oficiulu orășenescu de dare în intervalulu din 15 până în 30 Noemvre a. c., — statorindu-se la casă contrarū aceste fasionări pe spele posesorilor de casă ex offu.

Colele pentru fasionarea dărei de casă se estradază de către oficiulu orășenescu de dare gratisu. Rubricelre acestoru cole, cari au de a se reasterne amintitulu oficiu, suntu de a se provede cu punctualitate și conscientiositate cu datele recerive.

Posesorii de case se obligă, ca se dea oficiulu orășenescu de dare tôte acele date, cari se recerū pentru statorirea legăla a dărei.

Posesorulu de casă seu chiriașulu permanentu alu casei este îndreptățitu ca se estradeze fasionarea dărei de casă chiar și prin plenipotentatulū seu; totuși însu, la casă decă prin nefasionarea chiriei de casă se comite o prescurtare a dărei, cade responsabilitatea pe posesorulu casei.

La casă decă pentru una și aceeași casă există mai mulți posesori, atunci suntu toți datori, ca se subscrie cola de fasionare, eventualminte se subscrie prin plenipotentatulū lorū. Pentru datele induse în această școlă suntu toți posesorii responsabili.

Intregulu venitū (brutu) alu casei consistă din totu, ce primesce posesorulu de casă pentru folosirea casei închiriate. Sub venitulu chiriei, prin urmare, nu se înțelege numai solvirea banilor statorită sub acestu titlu, ci totu aceea, ce oferă chiriașulu ca contra prețu pentru folosința obiectulu de chiria; aci se subsumază darea, aruncurile comitatense și comunale, competențele de asigurațiune, competențele pentru clădirea șoselelor, spele pentru adaptările și reparaturile de casă, mai departe tôte acele sume, cari le plătesce chiriașulu posesorulu de casă pentru conducerea de apă, pentru iluminațiunea nocturnă, pentru căratulu guoiului etc; în fine aparține aci făcare soi de prestațiuni naturale din partea chiriașulu. Prin urmare făcare posesorū de casă seu incredutulū seu este obligatū, ca la făcare clădire, la făcare locuință seu la făcare piesă de locuință se fasioneze, fără de vr'o detragere, chiriele astfelu, după cum s'au stipulatū, respective la edificielre seu singuraticile locuințe neînchiriate astfelu, după cum de facto s'ar fi pututu închiria.

Edificielre și locuințele închiriate cu mobilaru se tractază la fasionarea dărei de casă astfelu, ca și când ele s'ar fi închiriatū fără mobile; din întrega chirie se subtrage însu chiria pentru mobile; totu aceeași relațiune se observă și la locuințe închiriate cu grădină. În acest casu se subtrage suma pentru grădină din întrega chiria.

Au ca se se fasioneze prin urmare și sumele acele, cari se plătescu pentru mobilarulu seu grădina închiriată cu locuința.

Acelu posesorū de case seu acelu îngrijitorū de case, care nu așterne fasionarea dărei de casă, seu nū reintregesce în decursulu terminulu statoritū (cu celū multū 8 zile) de către organulu măsurarei dărei, cola de fasionare așternută cu manticăți, se obligă ca se pörte spele împreunate cu luarea oclățiunei locale, spre scopulu delăturarei astorfelu de manticăți, pedepsindu-se afară de aceea cu o pedepsă dela 1—50 fl. v. a.

Asupra referințelorū și datelorū factice, din cari se pöte dejudeca venitulu chiriei casei, se obligă fiecine, ca, îndată ce este provocatū de organelre de dare, se dea chiarificările cerute.

La cererea posesorulu de casă se obligă chiriașii ca prin inducerea numelui în respectiva rubrică a cole de fasionare se adeverescă adeverulu fasionării. Acelu posesorū de casă, care și subscrie de către chiriașii cola fasionării chiriei înainte de ce nu s'au indusu mai întâi chiriile, se pedepsesce de atâtea ori cu 100 fl., de câte-ori a comisū față de singuraticii chiriașii acestū neglijare. Pedepsă banală se estradază în întrega ei suma acelu, care a făcutū arătarea.

La casă decă posesorulu casei în înțelegere cu chiriașulu a comisū prescurtarea de dare și prin acestă prescurtarea

erarulu de statū, atunci se pedepsescu ambele părți cu sumă triplă din prescurtarea comisă; de o astfelu de pedepsă se absolvă însă chiriașulu atunci, când asupra acestei prescurtări face în decursulu a 15 zile raportū la autoritatea finanțiară.

Acelu posesorū de casă, care nu arată în decursulu a 14 zile împrejurarea că locuința nu mai este golă, mai departe, că s'a schimbatū categoria dărei de casă (sub care este de a se înțelege aceea împrejurare, când casa seu locuința, carea până acum a aparținutu dărei după clasele de casă, se supune în urma închirierei dărei chiriei de casă, și viceversa), — în fine acelu posesorū de casă, care nu arată în același terminu oficiulu orășenescu de dare, că a espiratū dreptulu eliberării casei sale de dare, prin urmare: împrejurările cari dispunū începerea obligămētulu solvirei dărei, — se pedepsesce în sensulu §-lui 100 alu art. de lege 44 din an. 1883 cu o pedepsă carea pöte fi până de 8 ori atâtū de mare câtu este suma aceea cu care s'a prescurtatū erarul.

La casū decă nu se pöte constata suma prescurtătoare, atunci conține pedepsă banală suma dela 1—500 fl.

Darea casei se statoresce de organelre oficiulu orășenescu de dare.

Brașovu, 15 Noemvrie 1889.

Magistratulū orășenescu.

Nru. 11.589—1889. 53.M.6—4

PUBLICAȚIUNE.

Din fundațiunea D-ului med. Ioanū Plecker suntu de a se da de către subscrisulu magistratū în imprumutū 2000 fl. v. a. cu 5% camătă și 1% amortisațiune pe lângă amanetare de hipotecă și asigurare prin cărțile funduare.

Brașovu, în 5 Octomvrie 1889.

Magistratulū orășenescu.

No. 440—1889. 204.3—2

CONCURSŪ.

Subscrisulu oficiu silvanalū alu domeniulu episcopescu gr. cat. de Oradea mare publică concursu pentru ocuparea a optu posturi de vigili seu păzitori silvanali sistemisați cu lăfă anuală de câte 200 fl. bani gata și pe lângă asta curătură, încălțitū, luminatū, și câte unu rēndū de haine: unulu de iernă și altulu de vēră.

Potū concura numai individi necăsătoriți, cari n'au implinitū 35 de ani, datori fiindu se arate, că suntu de-o constituțiā a corpulu integră, tare și sănătōsă; că suntu apti de-a vorbi, auzi și vedē bine; că știu bine scrie, ceti și calcula; că vorbescū ungeresce și romănesce, că suntu nepătați moralicesce și în fine concurenții au se se oblige, că în decursu de doi ani vorū depune esamenulu în specialitatea de vigili silvanali.

Vorū fi preferiți cei ce vorū dovedi, că au cualificațiunea de specialitate cerută în §. 37 alu art. de lege XXXI din a. 1879, și că suntu esperți în serviciulu silvanalū.

Petițiile scrise cu mână propriea suntū a se înainta până în 1 Decemvre n. c. la subscrisulu oficiu.

Oficiulu silvanalū alu domeniulu episcopescu.

Beiușu, 10 Noemvre 1889.

Nicolau Tobias, proto-silvanistū domeniulu.

Effectuează la casuri de strămutare dintr'unu locu într'altulu cu calea ferată, cu vaporulu și pe șosele transportulu obiectelorū prin

CARELE LORŪ PATENTATE pentru **TRANSPORTUL DE MOBILE**

ce se închidū. Fiindū aceste carē tapetate completū înăuntru și aședate pe arcuri se economisesce împachetarea precum și descărcarea și reîncărcarea obiectelorū.

125,18

Nru. 12,549—1889.

PUBLICAȚIUNE.

Inclita reprezentanță comunală orașenească a satoritū in ședința din 30 Octomvrie a. c. următorulū conspectū asupra viriliștilorū pro 1890.

No. curentū.	No. casei.	NUMELE și CHARACTERUL	Darea				Observațiune.	No. curentū.	No. casei.	NUMELE și CHARACTERUL	Darea				Observațiune.
			simplă		duplă						simplă		duplă		
			fl.	cr.	fl.	cr.					fl.	cr.	fl.	cr.	
1	14	Institutulū de depuneri in Brașovū.	4428	—	—	—	66	332	Nagy István, posesorū de casă	519	67	—	—		
2	101	Prima bancă transilvănēnă.	2759	—	—	—	67	366	Zeidner Traugott, măcelarū	516	6	—	—		
3	25	Cavalerū Iosef de Pleckersfeld, Jude curialū in pensiune.	1098	42 1/2	2186	85	68	549	Reich August, avocatū	253	10	506	20		
4	537 1/2	Fleischer M., fabricantū de salamū.	901	31	1802	62	69	517	Bachmaier Victor, Dr. med.	246	40	492	80		
5	7	Czell Carl, fabricantū.	1357	66	1633	13	70	43	Arzt Iosefine, posesorā de casă.	487	29 1/2	—	—		
6	134	Hesshaimer Adolf, comersante.	750	64 1/2	1501	29	71	645	Malcher Moricz, comerciantū	478	4	—	—		
7	314	Bachmeier Iulius, avocatū.	739	39	1478	78	72	3	Comuna eclesiastică rom. cat.	480	85	—	—		
8	30	Fabritius Josef, Dr. med..	735	73	1471	46	73	323	Hornung Carl, spițerū	233	18	466	36		
9	34	Reuniunea de anticipaț. in Brașovū.	1457	23	—	—	74	499	Dr. Vajna Gábor, avocatū	226	27	452	54		
10	1	Institutulū generalū de pensiune.	1314	47	—	—	75	609	Binder Friederich, neguțatorū de produse	442	72	—	—		
11	456a	Societatea vienesă pentru industria de gasū.	1215	—	—	—	76	30 1/2	Safrano Eleftera Elena, pos. de casă	431	20	—	—		
12	16	Kamner Eduard, comersante.	591	57	1183	14	77	602	Schwarz Friederich, Dr. med.	215	40	430	80		
13	497	Mayer Josef, avocatū.	587	15	1174	30	78	577	Reuniunea ung. de păstr. și ajutore	415	97	—	—		
14	648	Brennerberg Luisa, de posesore de casă.	1151	42 1/2	—	—	79	467	Gusbeth Eduard, Dr. med.	207	40 1/2	418	81		
15	2	Reuniunea generală austr. ungară a ampoiaților.	1008	61	—	—	80	95	Teutsch Michailū, cojocarū	414	29	—	—		
16	112	Manole Diamandi, comersante.	493	7	986	14	81	132	Fromm Martin, comerciantū.	414	67 1/2	—	—		
17	518	Fondulū spitalului femeilorū sērace evangelice.	936	37	—	—	82	413	Schwarz András, neguțator de piei	412	25	—	—		
18	1388	Biserica gr. or. a Sf. Nicolae.	916	22 1/2	—	—	83	234	Herfurth Franz, pos. de casă	397	69 1/2	—	—		
19	537b	Hiemesch Heinrich, fabricantū de salamū.	901	31	—	—	84	30	Teutsch Iuliu, fabricantū de liquer	395	23	—	—		
20	19	Langer Thomas, avocatū.	436	50	873	—	85	309	Papp Laszlo, comerciantū	394	72 1/2	—	—		
21	488	Otroban Nándor, Dr. med.	432	82	865	64	86	524	Thies Carl, pos. de casă	394	3	—	—		
22	171	Ridely Friederich, capitalistū.	850	1 1/2	—	—	87	487	Adler Leopold, fotografū	389	59	—	—		
23	90	Legatul Iugaianu, pos. de case.	834	70	—	—	88	596	Wächter Lina, pos. de casă	387	58	—	—		
24	559	Vasady Iosef, comersante.	407	43 1/2	814	87	89	315	Dück Georg, președinte de trib. in pensiune.	386	57	—	—		
25	13	Popū B. George, comersante.	797	8	—	—	90	34	Comuna eclesiastică grecēscă	386	20	—	—		
26	309	Papp István, comersante.	394	72 1/2	789	45	91	1	Mark Samuel, comerciantū	384	13	—	—		
27	330	Schlandt Gottlieb, pielarū.	393	57 1/2	787	15	92	—	Czell Wilhelm Dr., fabricantū	187	73 1/2	375	47	mem. al camerei	
28	6	Lázár Gerő, comersante.	389	—	778	—	93	474	Schuster Carl, spițerū	185	34	370	68		
29	23	Ioanides George, fabricantū.	779	69	—	—	94	532	Tartler Friederich, Dr. med.	184	48 1/2	368	97		
30	406	Dück Iosef, fabricantū de piele.	383	91	767	82	95	—	Lamberger Carl sen., pos. de casă	367	58	—	—		
31	316	Korodi Mihály, posesorū de case.	372	70	745	40	96	582	Siegens Iohan, butrarū	360	67	—	—		
32	248	Hellwig Samuel, invēțatorū.	372	67	745	34	97	421	Schnell Carl, avocatū.	178	50	357	—		
33	2	Fondulū gimnasialū rom. cat.	722	50	—	—	98	539	Iekelius Alexine, vėd. de spițerū	353	—	—	—		
34	552	Mandl Rosa, posesore de case.	708	10	—	—	99	46	Kugler Eduard, spițerū	175	90	351	80		
35	168	Tartler Martin, privatierū.	704	12	—	—	100	44	Bundschuh Ludwig de, colonelū in pensiune	350	9	—	—		
36	558	Comuna eclesiastică gr. or.	683	63	—	—									
37	541	Brennerberg Iuliu, de, asesorū la tri-	332	51	665	2									
38	10	Schobeln Charlotta, de, posesorā de case.	646	65	—	—									
39	1383	Popoviciu A. Andrei, comersante.	641	80	—	—									
40	200	Stenner Pau, pos. de case.	633	92	—	—									
41	106	Steriu Constantinū, pos. de case.	621	4	—	—									
42	666	Pușcarū Iosifū, avocatū.	307	92	615	84									
43	1	Drexler Alexandru, cofetierū.	613	90	—	—									
44	677	Kopony Martin, fabricantū.	305	84	611	68									
45	68	Dușoiu Ióni, comersante.	300	75	601	50									
46	326	Remenyik Stef de, insp. de asigurare	598	72	—	—									
47	16	Vėd. după Iekelius Carl v. de com.	591	57	—	—									
48	380	Zeidner Henric, librariu.	588	36	—	—									
49	311	Iekel Wilhelm, fabricantū de liquer	586	54 1/2	—	—									
50	344	Hening Friederich, pos. de pământū	584	48	—	—									
51	12	Schmidt Albert, pos. de casă.	579	66	—	—									
52	6/7	Ludwig Franz, hotelierū.	565	59	—	—									
53	486	Schmidts Wilhelm, avocatū.	281	44	562	88									
54	213	Honigberger Friederich, capitalistū	562	11	—	—									
55	72	Königes Iohan, posesorū de casă	561	84	—	—									
56	185	Popū I. Zinca, posesorā de casă.	555	27	—	—									
57	1378	Eforia școlerorū romāne	547	6	—	—									
58	97	Miller Iuliu, comerciantū.	538	30	—	—									
59	10	Beer Ignatz, neguțatorū de mobile.	538	30	—	—									
60	561	Trauschenfels Iosefine de, p. de casă	536	—	—	—									
61	615	Nemeșū Petru, notarū publicū.	266	54	533	8									
62	226	Biserica evang. dela Bartholomeiu	528	35	—	—									
63	439	Czell Friederich sen., fabricantū	524	75 1/2	—	—									
64	21	Czell Friederich jun., fabricantū	522	56	—	—									
65	391	Iekel Iulius, avocatū.	260	10	520	20									

Suplenți:

1	675	Honigberger Adolf, spițer.	174	88	349	77 1/2
2	658	Tief Susana, pos. de hotelū.	349	76	—	—
3	518	Reuniunea de meserii in Brașovū.	346	43	—	—
4	567	Stamm Traugott, comersante.	340	3	—	—
5	343	Fink Wilhelm, Dr. med..	167	59	335	18
6	554	Fabritius Carl, comersante.	333	15	—	—
7	554	Fabritius Gustav, comersante.	333	15	—	—
8	360	Stener Franz, pos. de casă.	331	80	—	—
9	27	Ollinger Georg, pālārieriu.	330	6	—	—
10	146	Maager Iosef, notarū publicū	164	84	329	68
11	140	Salmen Friederich, dulgher.	321	19	—	—
12	498	Péter Mihály, cordonierū.	321	5	—	—
13	131	Tittes Georg, neguțatorū de vinurī.	310	66	—	—
14	91	Adam Carl, avocatū.	155	18	310	36
15	657	Socek Franz, cordonierū.	308	88	—	—
16	260	Eitel Friederich, măcelarū.	304	11	—	—
17	9	Popp Zoe, pos. de casă.	300	30	—	—
18	24	Safrano Johan, pos. de casă.	300	25	—	—
19	24	Safrano Emanuel, pos. de casă.	300	25	—	—
20	519	Járosy János, neguțatorū de vinurī.	295	4	—	—
21	561	Mandl Heinrich, comersante.	292	35	—	—
22	408	Gunesch Caroline, pos. de casă.	292	10	—	—
23	95	Alexi Teocar, comersante.	290	42	—	—
24	504	Pap Franz, comersante.	289	17	—	—
25	565	Verzár István, comersante.	288	30 1/2	—	—

Acestū conspectū se aduce spre sciința generală cu acelū adausū, că recursesle eventuale in contra conspectului acestuia nominalū au de a se așterne in decursū de 15 zile, incepēndū cu ziua de astăzi, subserisului magistratū.

Brașovū, 14 Noemvrie 1889.

Magistratul orașenesc.

Brasso vármegye alispánjától.

Sz. 12589/1889.

Pályázati hirdetés!

Az 1886 évi XXI t. cz. 56-ik és 80-ik §§-ai értelmében a jeleni megbízatásuk ideje bejártával alább megnevezett tisztviselői állomások főispáni kinevezési hátskörbe tartoznak, úgy mind

1. A törvényhatósági főorvosi
2. „ három járási orvosi,
3. „ vármegye főszámvevői, esetleg alszámvevő
4. az árvászek nyilvántartói,
5. a vármegye állatorvosi és
6. Brassó város rendőrkapitányi állomások. Mi is azon megjegyzéssel hozatik köztudomásra, hogy mindazók, a kik egyik vagy másik állomás megnyerni ohajtják, kellően bélyegzett és az 1883 évi 1 t. cz.-ben körülirt minősített-ségüket bizonyító pályázati kéré-

süket hozzám f. hó 30-áig, annál inkább nyújtsák be, minthogy a később beérkezett folyamodványok tekintetbe vétetni nem fognak. Brassó, 1889 November 17-én.

Roll Gyula
kir. tan. alispán.

Cursulū pieței Brașovū
din 23 Noemvre st. n. 1889.

Bancnote romānesci	Cump.	9.37	Vėnd.	9.40
Argentū romānescū	—	9.35	—	9.36
Napoleon-d'ori	—	9.41	—	9.43
Lire turcesc	—	10.70	—	10.75
Imperial	—	9.70	—	9.75
Galbini	—	5.58	—	5.62
Scris. fonc. „Albina“	6 1/2	101.—	—	—
Ruble rūsesci	5 1/2	98.50	—	99.—
Mārci germane	—	124.—	—	125.50
Discountulū 6—8% pe anū.	—	58.—	—	58.25

Numere singuratices din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se potū cumpēra in tutungeria I. Gross, și in librăria Nicolae Ciureu.